

Briuselis, 2012 11 29
COM(2012) 710 final

2012/0337 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m.

„Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“

(Tekstas svarbus EEE)

{SWD(2012) 397 final}

{SWD(2012) 398 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

ES aplinkos politikos kryptis nuo XX a. aštuntojo dešimtmečio pradžios nustatoma pagal aplinkosaugos veiksmų programas (AVP). Remiantis Sutartimi, AVP priimamos pagal įprastą teisėkūros procedūrą. 6-osios AVP galiojimas baigėsi 2012 m. liepos mėn.; Europos Komisija, reaguodama į suinteresuotųjų šalių, įskaitant Tarybą ir Europos Parlamentą, reikalavimus dabar siūlo naują programą.

Šį pasiūlymą nulėmė keturios aplinkybės. Pirmą, nepaisant pažangos tam tikrose srityse, dar neišspręsta daug aplinkos problemų, taip pat nepasinaudota visomis galimybėmis užtikrinti, kad aplinka būtų atsparesnė sisteminei rizikai ir pokyčiams. Antra, ES priėmė pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją „Europa 2020“, kurioje numatyta politikos kryptis iki 2020 m. Trečia, kai daugelis valstybių narių stengiasi įveikti ekonomikos krizę, struktūrinių reformų poreikis atveria naujų galimybių Europos Sąjungai toliau kurti integracinę ekologišką ekonomiką. Galiausiai, Rio+20 pabrėžta pasaulinio aspekto svarba.

Šia AVP siekiama užtikrinti, kad aplinkos politika labiau skatintų pereiti prie efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, kurioje saugomas ir puoselėjamas gamtinis kapitalas ir rūpinamasi piliečių sveikata bei gerove. Ši programa – bendrieji aplinkos politikos iki 2020 m. metmenys; joje nustatyti devyni prioritetiniai tikslai, kuriuos turi pasiekti ES ir jos valstybės narės.

Atsakomybė už aplinkos ir klimato sričių tikslus ir uždavinius tenka ES ir jos valstybėms narėms. Programa turėtų būti įgyvendinta tinkamu lygmeniu, laikantis subsidiarumo principo.

2. KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

Rengdama šį pasiūlymą Komisija atliko poveikio vertinimą, atsižvelgdama į kitų ES institucijų ir įvairių suinteresuotųjų šalių išreikštas nuomones. Ji taip pat rėmėsi tam tikrais tyrimais ir vertinimais. Atliekant poveikio vertinimą padaryta išvada, kad pasiūlymo papildoma nauda būtų daugiopa: pasiūlymas būtų strateginis ES aplinkos politikos pagrindas; juo būtų užtikrintas papildomumas ir nuoseklumas; taip pat būtų užtikrintas nuspėjamumas ir vienodos sąlygos; ir skatinama imtis veiksmų visais valdymo lygmenimis. Daugelis suinteresuotųjų šalių šioms išvadoms ir siūlomai programos kryptčiai pritaria.

3. TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

Šis Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl naujos bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. pasiūlymas pagrįstas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 192 straipsnio 3 dalimi.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Šiame sprendimo pasiūlyme pateikta programa parengta vadovaujantis Komisijos pasiūlymu dėl 2014–2020 m. ES daugiametės finansinės programos.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m.

„Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,
atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 192 straipsnio 3 dalį,
atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,
teisės akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,
atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹,
atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę²,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros,
kadangi:

- (1) Sąjunga išsikėlė tikslą iki 2020 m. užtikrinti, kad jos ekonomika taptų pažangi, tvari ir integracinė, ir apibrėžė politikos kryptis ir veiksmus, kuriais siekiama pereiti prie efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos³;
- (2) viena po kitos priimamos aplinkosaugos veiksmų programos nuo 1973 m. sudarė Sąjungos veiksmų aplinkos srityje pagrindą;
- (3) šeštoji Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programa (6-oji AVP) baigė galioti 2012 m. liepos mėn., tačiau daug priemonių ir veiksmų, kurių imtasi pagal tą programą, įgyvendinami toliau;
- (4) atlikus galutinį 6-osios AVP vertinimą padaryta išvada, kad programa buvo naudinga aplinkai ir buvo bendras strateginis aplinkos politikos orientyras. Nepaisant tų laimėjimų, netvarių tendencijų vis dar yra visose keturiose 6-ojoje AVP nustatytose

¹ OL C , , p. .

² OL C , , p. .

³ COM(2010) 2020 (OL C 88, 2011 3 19) ir EUCO 13/10.

prioritetinėse srityse: klimato kaitos, biologinės įvairovės, aplinkos ir sveikatos ir tvaraus gamtos išteklių naudojimo bei atliekų tvarkymo;

- (5) atliekant galutinį vertinimą, paaiškėjo tam tikrų 6-osios AVP trūkumų, kuriuos naujoje programoje būtina pašalinti;
- (6) dėl pasaulinių sisteminių tendencijų ir problemų, susijusių su populiacijos dinamika, urbanizacija, ligomis ir pandemijomis, sparčia technologijų kaita ir netvariu ekonomikos augimu, spręsti aplinkos problemas ir pasiekti ilgalaikius tvaraus vystymosi tikslus tampa dar sunkiau. Siekiant užtikrinti ilgalaikį Sąjungos klestėjimą, reikia imtis tolesnių veiksmų šioms problemoms spręsti;
- (7) labai svarbu, kad 2020 m. Sąjungos prioritetiniai tikslai būtų nustatyti atsižvelgiant į ilgalaikę viziją iki 2050 m. Naujoji programa turėtų būti grindžiama strategijos „Europa 2020“⁴ politikos iniciatyvomis, įskaitant ES klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinį⁵, Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. planą⁶, ES biologinės įvairovės strategiją iki 2020 m.⁷, Efektyvaus išteklių naudojimo Europos planą⁸ ir pavyzdinę iniciatyvą „Inovacijų sąjunga“⁹;
- (8) programa turėtų padėti pasiekti aplinkos tikslus, dėl kurių Sąjunga jau susitarė;
- (9) Sąjunga susitarė iki 2020 m. ES išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį sumažinti bent 20 % (30 %, jeigu kitos išsivysčiusios šalys prisiims panašius išmetamųjų teršalų mažinimo įsipareigojimus ir jei besivystančios šalys tinkamai prisidės pagal savo įsipareigojimus ir atitinkamus pajėgumus); užtikrinti, kad iki 2020 m. 20 % suvartojamos energijos sudarytų atsinaujinančių išteklių energija; ir 20 % sumažinti pirminės energijos suvartojimą, palyginti su prognozuojamais lygiais, didinant energijos vartojimo efektyvumą¹⁰;
- (10) Sąjunga susitarė iki 2020 m. ES sustabdyti biologinės įvairovės nykimą ir ekosistemų funkcijų blogėjimą ir jas kuo labiau atkurti, kartu intensyvinant ES veiksmus, kad būtų užkirstas kelias visuotiniam biologinės įvairovės nykimui¹¹;
- (11) Sąjunga susitarė iki 2015 m. užtikrinti gerą visų Sąjungos vandenų, įskaitant gėlą vandenį (upes, ežerus ir požeminį vandenį), tarpinius vandenis (upių žiotis ir (arba) deltas) ir priekrantės vandenį jūrmylės atstumu nuo kranto, būklę¹²;
- (12) Sąjunga susitarė iki 2020 m. užtikrinti gerą visų Sąjungos jūros vandenų aplinkos būklę¹³;

⁴ COM(2010) 2020, OL C 88, 2011 3 19.

⁵ Reglamentas (EB) Nr. 443/2009, Direktyva 2009/28/EB, Direktyva 2009/29/EB, Direktyva 2009/30/EB, Direktyva 2009/31/EB, Sprendimas Nr. 406/2009/EB, visi OL L 140, 2009 6 5.

⁶ COM(2011) 112, OL C 140, 2011 5 11.

⁷ COM(2011) 244, OL C 264, 2011 9 8.

⁸ COM(2011) 571, OL C 37, 2012 2 10.

⁹ COM(2010) 546, OL C 121, 2011 4 19.

¹⁰ 2007 m. kovo 8–9 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimas.

¹¹ EUCO 7/10; Tarybos išvados 7536/10; COM(2011) 244.

¹² Direktyva 2000/60/EB, OL L 327, 2000 12 22.

- (13) Sąjunga susitarė užtikrinti tokią oro kokybę, kad žmonių sveikatai ir aplinkai nebūtų daromas didelis neigiamas poveikis ir keliamas pavojus¹⁴;
- (14) Sąjunga susitarė iki 2020 m. pasiekti, kad cheminės medžiagos būtų naudojamos ir gaminamos taip, kad kuo labiau sumažėtų jų didelis neigiamas poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai¹⁵;
- (15) Sąjunga susitarė, kad turi būti apsaugota aplinka ir žmonių sveikata, užkertant kelią neigiamam atliekų susidarymo ir tvarkymo poveikiui ar jį sumažinant ir sumažinant išteklių naudojimo bendrą poveikį bei padidinant tokio naudojimo efektyvumą, laikantis tokios atliekų hierarchijos: prevencija, parengimas pakartotiniam naudojimui, perdirbimas, kitas naudojimas, šalinimas¹⁶;
- (16) Sąjunga susitarė stengtis visiškai atsieti ekonomikos augimą nuo aplinkos būklės blogėjimo¹⁷;
- (17) Sąjunga susitarė siekti sukurti pasaulį, kuriame, siekiant tvaraus vystymosi, žemė neblogėtų¹⁸;
- (18) Sąjungos aplinkos politika pirmiausia grindžiama principu „teršėjas moka“, atsargumo principu ir prevenciniais veiksmais, taip pat principu, kad tarša turi būti mažinama ten, kur yra jos šaltinis;
- (19) veiksmų prioritetiniams tikslams pasiekti reikėtų imtis įvairiais valdymo lygmenimis, laikantis subsidiarumo principo;
- (20) siekiant užtikrinti programos sėkmę ir pasiekti jos prioritetinius tikslus, svarbu bendradarbiauti su nevyriausybiniais subjektais;
- (21) biologinės įvairovės nykimas ir ekosistemų būklės blogėjimas Sąjungoje turi svarbių pasekmių aplinkai ir brangiai kainuoja visai visuomenei, visų pirma ekonominės veiklos vykdytojams tuose sektoriuose, kurie tiesiogiai priklauso nuo ekosistemų funkcijų;
- (22) Sąjungoje dar galima labai sumažinti išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir efektyviau naudoti išteklius. Dėl to sumažės spaudimas aplinkai, padidės konkurencingumas, rasis naujų augimo šaltinių ir bus kuriama daugiau darbo vietų, nes padidinus efektyvumą bus sutaupyta lėšų, inovacijos pasieks rinką, o ištekliai bus geriau valdomi per visą jų gyvavimo ciklą;
- (23) su aplinka susijusios problemos ir poveikis aplinkai toliau kelia didelę riziką žmonių sveikatai ir gerovei; priemonės aplinkos būklei gerinti gali būti naudingos sprendžiant šias problemas;

¹³ Direktyva 2008/56/EB, OL L 164, 2008 6 25.

¹⁴ Sprendimas Nr. 1600/2002/EB, OL L 242, 2002 8 10; Direktyva 2008/50/EB, OL L 152, 2008 6 11.

¹⁵ Sprendimas Nr. 1600/2002/EB, OL L 242, 2002 8 10; Johanesburgo įgyvendinimo planas (2002 m. pasaulinis aukščiausiojo lygio susitikimas tvaraus vystymosi klausimais).

¹⁶ Direktyva 2008/98/EB, OL L 312, 2008 11 22.

¹⁷ 2012 m. birželio 11 d. Tarybos išvados; COM(2011) 571.

¹⁸ Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucija A/Res/66/288.

- (24) visapusiškas ir vienodas aplinkos *acquis* įgyvendinimas visoje Sąjungoje – patikima investicija, naudinga aplinkai, žmonių sveikatai ir visai ekonomikai;
- (25) Sąjungos aplinkos politika ir toliau turėtų būti formuojama remiantis patikimais faktiniais duomenimis;
- (26) kad būtų pasiekti aplinkos tikslai, reikėtų pakankamai investicijų;
- (27) aplinkos aspektų integravimas būtinas, siekiant sumažinti spaudimą aplinkai, kurį kelia kitų sektorių politika ir veikla, ir įgyvendinti su aplinka ir klimatu susijusius tikslus;
- (28) Sąjungos teritorija tankiai apgyvendinta, daugiau nei 70 % piliečių gyvena miestuose arba priemiesčiuose ir jiems kyla specifinių su aplinka ir klimatu susijusių problemų;
- (29) daug aplinkos problemų yra visuotinės ir jas galima visiškai išspręsti tik taikant visapusišką visuotinį metodą; kitos aplinkos problemos turi aiškų regioninį aspektą, todėl jas sprendžiant būtina bendradarbiauti su kaimyninėmis šalimis;
- (30) įgyvendinant 2012 m. Jungtinių Tautų konferencijos tvaraus vystymosi klausimais (aukščiausiojo lygio susitikimo Rio+20) įsipareigojimus, naujoje bendrojoje veiksmų programoje reikėtų remti tarptautinius ir regioninius procesus, kurių tikslas – pasauliniu mastu pereiti prie integracinės ekologiškos ekonomikos, atsižvelgiant į tvaraus vystymosi ir skurdo mažinimo tikslus;
- (31) tinkamas politikos priemonių derinys gali suteikti galimybę įmonėms ir vartotojams geriau suprasti savo vykdomos veiklos poveikį aplinkai ir tą poveikį valdyti. Tarp tokių politikos priemonių – ekonominės paskatos, rinkos priemonės, informavimo reikalavimai, taip pat savanoriškos priemonės, kurios papildo teisinės sistemas ir skatina suinteresuotųjų asmenų dalyvavimą įvairiais lygmenimis;
- (32) visos priemonės, veiksmai ir tikslai, nustatyti naujoje bendrojoje aplinkosaugos veiksmų programoje, turėtų būti įgyvendinami pagal pažangaus reglamentavimo principus¹⁹, o prireikus turėtų būti atliekamas išsamus jų poveikio vertinimas;
- (33) pažangą, padarytą siekiant naujos bendrosios aplinkosaugos veiksmų programos tikslų, reikėtų stebėti ir vertinti pagal sutartus rodiklius,

¹⁹ COM(2010) 543, OL C 121, 2011 4 19.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Bendroji Sąjungos veiksmų iki 2020 m. gruodžio 31 d. programa aplinkosaugos srityje (toliau – programa) patvirtinama, kaip nustatyta priede.

2 straipsnis

1. Įgyvendindama programą Sąjunga siekia šių tikslų:

- (a) saugoti, tausoti ir puoselėti Sąjungos gamtinį kapitalą;
- (b) pasiekti, kad Sąjungos ekonomika taptų ekologiška ir konkurencinga efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomika;
- (c) apsaugoti Sąjungos piliečius nuo neigiamo su aplinka susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei;
- (d) maksimaliai padidinti Sąjungos aplinkos teisės aktų naudingumą;
- (e) tobulinti aplinkos politikos faktinių duomenų bazę;
- (f) užtikrinti investicijas į aplinkos ir klimato politiką ir teisingas kainas;
- (g) didinti aplinkos aspektų integraciją ir politikos nuoseklumą;
- (h) didinti Sąjungos miestų tvarumą;
- (i) didinti Sąjungos veiksmų efektyvumą sprendžiant regionines ir pasaulines aplinkos problemas.

2. Programa pirmiausia grindžiama principu „teršėjas moka“, atsargumo principu ir prevenciniais veiksmais, taip pat principu, kad tarša turi būti mažinama ten, kur yra jos šaltinis.

3. Visos priemonės, veiksmai ir tikslai, nustatyti programoje, įgyvendinami pagal pažangaus reglamentavimo principus²⁰, o prireikus atliekamas išsamus jų poveikio vertinimas.

3 straipsnis

1. Sąjunga ir jos valstybės narės atsako už tai, kad būtų įgyvendinti šioje programoje nustatyti prioritetiniai tikslai. Nustatytoms problemoms spręsti jos taiko nuoseklų metodą. Veiksmų imamasi deramai atsižvelgiant į subsidiarumo principą ir tokiu lygmeniu, koks geriausiai tinka, kad būtų pasiekti šioje programoje nustatyti prioritetiniai tikslai ir susiję rezultatai.

²⁰ COM(2010) 543, OL C 121, 2011 4 19.

2. Įgyvendindamos šią programą, valdžios institucijos visais lygmenimis bendradarbiauja su įmonėmis ir socialiniais partneriais, pilietine visuomene ir atskirais piliečiais.

4 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas

PRIEDAS

„Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“

VEIKSMŲ PROGRAMA IKI 2020 M.

1. Per pastaruosius 40 metų priimta daug įvairių aplinkos teisės aktų – jais nustatyti išsamiausi pasaulyje modernūs standartai. Tai padėjo išspręsti tam tikras didžiąsias Sąjungos piliečių ir įmonių susirūpinimą keliančias aplinkos problemas.
2. Per pastaruosius dešimtmečius pavyko gerokai sumažinti į orą, vandenį ir dirvožemį išmetamų teršalų kiekį; pastaraisiais metais labai sumažintas ir išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis. Modernizuoti ES cheminių medžiagų teisės aktai ir apribotas daugelio toksiškų ar pavojingų medžiagų, tokių kaip švinas, kadmis ir gyvsidabris, naudojimas produktuose, kurie naudojami daugelyje namų ūkių. ES piliečių naudojamo vandens kokybė – viena iš geriausių pasaulyje; daugiau nei 18 % ES teritorijos ir 4 % jos jūrų teritorijos suteiktas saugomų gamtos teritorijų statusas.
3. Sąjungos aplinkos politika skatinamos inovacijos ir investicijos į ekologiškas prekes ir paslaugas, dėl to kuriamos darbo vietos ir eksporto galimybės²¹. Su kiekvienu plėtros etapu aukštų aplinkos apsaugos standartų taikymo teritorija plėtėsi – dabar jie taikomi didelėje Europos žemyno dalyje; be to, Sąjungos pastangomis pasiekta didesnių tarptautinių kovos su klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimu įsipareigojimų ir užtikrinta, kad pasaulinės pastangos atsisakyti ozono sluoksnį ardančių medžiagų ir degalų su švinu būtų sėkmingos.
4. Didelė pažanga taip pat padaryta integruojant aplinkos tikslus į kitas Sąjungos politikos ir veiklos sritis. Pagal reformuotą bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) nuo 2003 m. tiesioginės išmokos yra susietos su reikalavimais žemdirbiams išlaikyti žemę geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės ir laikytis atitinkamų aplinkos teisės aktų. Kova su klimato kaita tapo sudėtine energetikos politikos dalimi, taip pat daroma pažanga integruojant efektyvaus išteklių naudojimo, klimato kaitos ir energijos vartojimo efektyvumo klausimus į kitus pagrindinius sektorius, kaip antai transporto ir statybos.
5. Tačiau daug ES aplinkos tendencijų dar kelia nerimą, ypač dėl nepakankamo galiojančių ES aplinkos teisės aktų įgyvendinimo. Tik 17 % pagal Buveinių direktyvą²² vertinamų rūšių ir buveinių yra geros būklės, o dėl gamtinio kapitalo būklės blogėjimo ir praradimo kyla pavojus, kad pastangos pasiekti ES biologinės įvairovės ir klimato kaitos tikslus gali būti neveiksmingos. Dėl to atsiranda didelių susijusių sąnaudų, kurios mūsų ekonominėje ar socialinėje sistemoje dar tinkamai neįvertinamos. Trisdešimt procentų ES teritorijos labai suskaidyta, tai turi įtakos ekosistemų ryšiams ir gerai būklei, taip pat jų gebėjimui atlikti funkcijas ir užtikrinti rūšims gyvybingas buveines. Nors ES padaryta tam tikra pažanga atsiejant

²¹ „Ekonominė aplinkos politikos nauda“ (Aplinkos tyrimų institutas, Amsterdamo *Vrije Universiteit*, 2009 m.); COM(2012) 173; „ES teisės aktų įgyvendinimas siekiant ekologiško augimo“ (*BIO Intelligence Service*, 2011 m.).

²² Direktyva 92/43/EEB, OL L 206, 1992 7 22.

ekonomikos augimą nuo išmetamųjų ŠESD kiekio, išteklių naudojimo ir poveikio aplinkai, ištekliai vis dar naudojami labai netvariai ir neveiksmingai, o atliekos vis dar tvarkomos netinkamai. Todėl ES įmonės neišnaudoja didžiulių efektyvaus išteklių naudojimo teikiamų galimybių padidinti konkurencingumą, sumažinti sąnaudas, padidinti produktyvumą ir tiekimo saugumą. Vandens kokybė ir oro taršos lygiai vis dar kelia problemų daugelyje Europos dalių, o ES piliečiai ir toliau yra veikiami pavojingų medžiagų, kurios gali pakenkti jų sveikatai ir gerovei. Netvariai naudojant žemę alinami derlingi dirvožemiai, ir tai turi įtakos aprūpinimui maistu ir galimybei pasiekti biologinės įvairovės tikslus. Dirvožemio būklė toliau iš esmės nestabdomai blogėja.

6. Aplinkos kaitą ES kuo toliau tuo labiau lemia pasaulinio masto pokyčiai, įskaitant demografinius pokyčius, vartojimo ir prekybos tendencijas ir sparčią technologinę pažangą. Jie gali suteikti reikšmingų ekonomikos augimo ir socialinės gerovės galimybių, tačiau kartu kelia problemų ir neišskumų ES ekonomikai ir visuomenei ir lemia aplinkos būklės blogėjimą visame pasaulyje²³.
7. Dėl dabartinių pasaulio ekonomikoje vyraujančių netausios gamybos ir vartojimo sistemų, taip pat didėjančios visuotinės prekių ir paslaugų paklausos ir išteklių eikvojimo auga svarbiausių žaliavų, mineralų ir energijos kaina, dėl to taip pat didėja tarša ir atliekų kiekis, pasaulinis išmetamųjų ŠESD kiekis, blogėja žemės būklė, mažėja miškų ir nyksta biologinė įvairovė. Beveik du trečdaliai pasaulio ekosistemų laikomos nykstančiomis²⁴, taip pat yra įrodymų, kad planetos biologinės įvairovės, klimato kaitos ir azoto ciklo ribos jau peržengtos²⁵. Jei nebus užtikrinta didelė pažanga didinant išteklių naudojimo efektyvumą, tikėtina, kad iki 2030 m. pasaulio vandens ištekliai sumažės 40 %. Taip pat kyla rizika, kad dėl klimato kaitos šios problemos taps dar aštresnės, o jų sprendimo kaina didės. 2011 m. dėl nelaimių, kurias iš dalies sukėlė klimato kaita, pasaulyje patirta daugiau nei 300 mlrd. EUR ekonominių nuostolių. EBPO įspėjo, kad dėl nuolatinio gamtinio kapitalo eikvojimo ir nykimo galimi negrįžtami pokyčiai, kurie keltų pavojų du šimtmečius trukusiam gyvenimo lygio gerinimo procesui ir lemtų dideles išlaidas²⁶.
8. Siekiant išspręsti kai kurias iš šių sudėtingų problemų, būtina išnaudoti visą esamų aplinkos technologijų potencialą ir užtikrinti, kad pramonė nuolat kurtų naujus ir įsisavintų geriausius prieinamus gamybos būdus ir kuriamas inovacijas. Taip pat būtina sparti pažanga perspektyviose mokslo ir technologijos srityse. Šio tikslo reikėtų siekti skatinant mokslinius tyrimus ir sukuriant sąlygas privačioms investicijoms į mokslinius tyrimus. Kartu turime geriau suprasti galimą riziką aplinkai ir žmonių sveikatai, susijusia su naujomis technologijomis, ir privalome geriau tą riziką įvertinti bei valdyti. Tai būtina naujų technologijų priimtinumui

²³ SEC(2011) 1067; „Europos aplinkos būklė ir perspektyvos 2010 m.: pasaulinių visuotinių tendencijų vertinimas“ (EAA, 2010 m.).

²⁴ JT Generalinio sekretoriaus aukšto lygio grupės visuotinio tvarumo klausimais ataskaita „Resilient People, Resilient Planet: A future worth choosing“ („Atsparūs žmonės ir atspari planeta – ateitis, kurią verta rinktis“), 2012 m.

²⁵ Nustatytos devynių „planetos galimybių ribų“ vertės, kurias peržengus galimi negrįžtami pokyčiai, galintys turėti pražūtingų pasekmių žmonėms, kaip antai: klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas, visuotinis gėlo vandens išteklių eikvojimas, vandenynų rūgštėjimas, azoto ir fosforo ciklai ir žemės naudojimo paskirties keitimas (Ekologija ir visuomenė, 14 tomas, Nr. 2, 2009 m.).

²⁶ „Aplinkos prognozė iki 2050 m.“ (EBPO, 2012 m.).

visuomenei sąlyga, taip pat būtina ES pajėgumo veiksmingai ir laiku nustatyti galimą riziką, susijusią su technologinėmis naujovėmis, ir į ją reaguoti sąlyga.

9. Jei norime gerai gyventi ateityje, dabar būtina skubiai imtis bendrų veiksmų, kurių tikslas – padidinti ekologinį atsparumą ir užtikrinti, kad aplinkos politikos nauda ekonomikai ir visuomenei būtų kuo didesnė, neperžengiant planetos ekologinių ribų. Ši programa atspindi ES įsipareigojimą keistis ir pereiti prie integracinės ekologiškos ekonomikos, kurioje užtikrinamas ekonomikos augimas ir plėtra, apsaugoma žmonių sveikata ir gerovė, suteikiamas deramas darbas, mažinama nelygybė ir saugomas gamtinis kapitalas bei į jį investuojama.
10. Numatoma tokia 2050 m. vizija, kuria siekiama nurodyti veiksmų kryptį iki ir po 2020 m.: 2050 m. gyvensime gerai, paisydami planetos ekologinių ribų. Mūsų klestėjimo ir sveikos aplinkos pagrindas – inovacinė žiedinė ekonomika, kurioje niekas nešvaistoma veltui, o gamtos ištekliai valdomi taip, kad didėtų mūsų visuomenės atsparumas. Ekonomikos augimas, grindžiamas mažo anglies dioksido kiekio technologijomis, yra atsietas nuo išteklių naudojimo, parodant tvarios ekonomikos pavyzdį visam pasauliui.
11. Kad ši permaina būtų sėkminga, reikia visapusiškai integruoti aplinkos klausimus į kitas politikos sritis, tokias kaip energetika, transportas, žemės ūkis, žuvininkystė, ekonomika ir pramonė, moksliniai tyrimai ir inovacijos, užimtumo ir socialinė politika, siekiant sukurti nuoseklų suderintą metodą. ES veiksmus taip pat turėtų papildyti aktyvesni pasauliniai veiksmai ir bendradarbiavimas su kaimyninėmis šalimis sprendžiant bendras problemas.
12. ES pradėjo šias permainas remdamasi ilgalaikėmis integruotomis strategijomis, kurių tikslas – sustabdyti biologinės įvairovės nykimą²⁷, efektyviau naudoti išteklius²⁸ ir sparčiau pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos²⁹. Komisija, remdamasi iki šiol pasiektais laimėjimais, toliau integravo aplinkos klausimus ir tikslus į naujausias iniciatyvas, kurių imtasi kitose pagrindinėse politikos srityse, įskaitant energetiką³⁰ ir transportą³¹, ir siekė padidinti ES žemės ūkio ir kaimo plėtros, žuvininkystės ir sanglaudos politikos reformų teigiamą poveikį aplinkai.
13. ES prisiėmė daug tarptautiniu mastu sutartų aplinkosaugos įsipareigojimų, įskaitant įsipareigojimus, prisiimtus Jungtinių Tautų konferencijoje tvaraus vystymosi klausimais (Rio+20)³², kur ji pabrėžė remianti integracinę ekologišką ekonomiką, kuri yra pagrindinė platesnės tvaraus vystymosi strategijos dalis.
14. Šias pastangas papildė šioje programoje apibrėžti prioritetiniai tikslai, kuriuos ES turi pasiekti iki 2020 m.

²⁷ COM(2011) 244, OL C 264, 2011 9 8.

²⁸ COM(2011) 571, OL C 37, 2012 2 10.

²⁹ COM(2011) 112, OL C 140, 2011 5 11.

³⁰ COM(2011) 885, OL C 102, 2012 4 5.

³¹ COM(2011) 144, OL C 140, 2011 5 11.

³² Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucija 66/288.

15. Daugeliu atvejų veiksmų šiems tikslams pasiekti reikės imtis pirmiausia nacionaliniu, regioniniu arba vietos lygmeniu, laikantis subsidarumo principo. Kitais atvejais reikės papildomų ES lygio priemonių. Kadangi aplinkos politika priklauso ES pasidalijamosios kompetencijos sričiai, vienas iš šios programos tikslų – užtikrinti bendrą atsakomybę už bendrus siekius ir tikslus ir vienodas sąlygas įmonėms ir valdžios institucijoms. Aiškūs siekiai ir tikslai taip pat suteikia politikos formuotojams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant regionus ir miestus, įmones ir socialinius partnerius ir atskirus piliečius, veiksmų kryptį ir iš anksto apibrėžtą veiksmų sistemą.

TEMINIAI PRIORITETAI

1 prioritetas: saugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą

16. ES ekonominio klestėjimo ir gerovės pagrindas – jos gamtinis kapitalas, apimantis ekosistemas, kurių gėrybėmis ir funkcijomis naudojames: nuo derlingo dirvožemio ir daugiafunkcinių miškų iki dirbamos žemės ir jūrų, nuo gėlo vandens ir švaraus oro iki žiedų apdulkinimo, potvynių kontrolės, klimato reguliavimo ir apsaugos nuo gaivalinių nelaimių. Saugoti, tausoti ir puoselėti gamtinį kapitalą siekiama daugeliu ES teisės aktų, įskaitant Vandens pagrindų direktyvą (VPD)³³, Jūrų strategijos pagrindų direktyvą (JSPD)³⁴, Oro kokybės ir susijusias direktyvas³⁵, taip pat Buveinių ir Paukščių direktyvas³⁶. Teisės aktai, kuriais siekiama kovoti su klimato kaita ir spręsti cheminių medžiagų, pramoninių teršalų ir atliekų problemas, taip pat padeda sumažinti neigiamą poveikį biologinei įvairovei, įskaitant ekosistemas, rūšis ir buveines.
17. Tačiau naujausi vertinimai rodo, kad ES biologinė įvairovė toliau nyksta ir kad daugelio ekosistemų būklė gerokai pablogėjusi³⁷. ES biologinės įvairovės strategijoje iki 2020 m.³⁸ nustatyti tikslai ir veiksmai, būtini tam, kad būtų galima pakeisti šias neigiamas tendencijas ir pagerinti ekosistemų funkcijas. Ją būtina visiškai įgyvendinti, kad ES galėtų pasiekti savo 2020 m. pagrindinį biologinės įvairovės tikslą. Nors strategijoje numatytos priemonės, kuriomis siekiama geriau įgyvendinti Buveinių ir Paukščių direktyvas, įskaitant tinklą „Natura 2000“, kad būtų pasiektas pagrindinis tikslas, reikės visiškai įgyvendinti visus esamus teisės aktus, kuriais siekiama apsaugoti gamtinį kapitalą.
18. Nors iki šiol įdėta daug pastangų, tikėtina, kad VPD nustatytą reikalavimą – iki 2015 m. pasiekti „gerą ekologinę būklę“ – atitiks tik maždaug 53 % ES paviršinio vandens telkinių³⁹. Be to, kyla rizika, kad Jūrų strategijos pagrindų direktyvos tikslas – iki 2020 m. pasiekti „gerą aplinkos būklę“ – taip pat gali būti nepasiektas, *inter*

³³ Direktyva 2000/60/EB, OL L 327, 2000 12 22.

³⁴ Direktyva 2008/56/EB, OL L 164, 2008 6 25.

³⁵ Direktyva 2008/50/EB, OL L 152, 2008 6 11, ir Direktyva 2004/107/EB, OL L 23, 2005 1 26.

³⁶ Direktyva 2009/147/EB, OL L 20, 2010 1 26, ir Direktyva 92/43/EEB, OL L 206, 1992 7 22.

³⁷ EAA techninė ataskaita 12/2010.

³⁸ COM(2011) 244, OL C 264, 2011 9 8.

³⁹ COM(2012) 673.

alia, dėl nuolatinio peržvejojimo ir Europos jūrų taršos šiukšlėmis. Nors ES oro ir pramoninių išmetamųjų teršalų politika padėjo sumažinti daugumos formų taršą, ekosistemoms ir toliau kenkia paviršinės azoto iškritos ir ozono tarša, susijusi su išmetamaisiais teršalais transporto, intensyvios žemdirbystės ir elektros energijos gamybos srityse.

19. Taigi siekiant saugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą taip pat reikia naikinti problemų priežastis, pavyzdžiui, geriau integruoti gamtinio kapitalo tikslus į kitas politikos sritis ir užtikrinti politikos sričių darną bei papildomą naudą. Aplinkos tausojimo elementai, išdėstyti Komisijos reformų pasiūlymuose, visų pirma ES žemės ūkio, žuvininkystės ir sanglaudos politikos reformų pasiūlymuose, kurių parama numatyta aplinkai palankesnio ES biudžeto pagal 2014–2020 m. daugiamečę finansinę programą (DFP) pasiūlymuose, yra skirti padėti siekti šių tikslų. Pavyzdžiui, vandens ekosistemoms kaimo vietovėse turėtų būti naudingas ūkiams skirtų išmokų susiejimas su atitinkamų VPD reikalavimų laikymusi, kaip nustatyta Komisijos pasiūlymuose dėl BŽŪP reformos⁴⁰. Siekiant aplinkai palankesnės BŽŪP taip pat bus skatinama aplinką tausojanti žemės ūkio veikla, tokia kaip pasėlių įvairinimas, daugiamečių ganyklų apsauga ir ekologiškai vertingų dirbamos žemės ir miško plotų nustatymas ir priežiūra.
20. Kalbant apie jūros aplinką, jūrų sektorius teikia tam tikrų ekonominių galimybių (nuo žuvininkystės, laivybos ir akvakultūros iki žaliavų, jūrų energijos ir jūrų biotechnologijos), tačiau reikia pasirūpinti, kad jomis būtų naudojamosi laikantis jūrų ir pakrantės ekosistemų išsaugojimo ir tvaraus valdymo tikslų.
21. Įgyvendinant ES klimato kaitos politiką reikėtų plačiau taikyti ekosistema grindžiamus prisitaikymo prie klimato kaitos ir jos švelninimo metodus, kurie taip pat turi teigiamą poveikį biologinei įvairovei ir kitoms ekosistemų funkcijoms, o priimant su atsinaujinančiąja energija susijusius sprendimus reikėtų visapusiškai atsižvelgti į kitus aplinkos tikslus, tokius kaip biologinės įvairovės išsaugojimas ir vandens apsauga. Galiausiai, reikės įgyvendinti priemones, skirtas su transportu susijusios oro taršos ir išmetamo CO₂ kiekio problemoms spręsti⁴¹.
22. Žemės blogėjimas, fragmentacija ir netvarus naudojimas Europos Sąjungoje kelia pavojų tam tikroms pagrindinėms ekosistemų funkcijoms, biologinei įvairovei ir didina Europos pažeidžiamumą klimato kaitos ir gaivalinių nelaimių atžvilgiu. Dėl to taip pat blogėja dirvožemio būklė. Vandens sukeliama dirvožemio erozija veikia daugiau nei 25 % ES teritorijos: tai kenkia dirvožemio funkcijoms ir turi įtakos gėlo vandens kokybei. Dirvožemio užterštumas ir sandarinimas taip pat nuolat kelia problemų. Manoma, kad daugiau nei pusė milijono vietovių visoje ES yra užterštos; kol nebus nustatytos ir įvertintos, jos ir toliau gali kelti didelę riziką aplinkai ir sveikatai. Kiekvienais metais daugiau nei 1 000 km² žemės užimama būsto statybos, pramonės, transporto ar poilsio reikmėms. Šiuos ilgalaikius pokyčius sunku arba brangu sustabdyti, ir jie beveik visada susiję su kompromisais tarp įvairių socialinių, ekonominių ir aplinkos reikmių. Valstybių narių planavimo sprendimai, susiję su žemės naudojimu, turėtų būti tvaresni.

⁴⁰ COM(2011) 625, OL C 37, 2012 2 10.

⁴¹ COM(2011) 144, OL C 140, 2011 5 11.

23. Siekiant sumažinti svarbiausią žmogaus daromą poveikį žemei, dirvožemiui ir kitoms ekosistemoms Europoje, reikės imtis veiksmų užtikrinti, kad visais atitinkamais lygmenimis priimant su žemės naudojimu susijusius sprendimus būtų tinkamai atsižvelgiama į poveikį aplinkai, taip pat į socialinį ir ekonominį poveikį. Aukščiausiojo lygio susitikimo Rio+20 išvadose raginta sukurti pasaulį, kuriame žemė neblogėtų. ES ir valstybės narės turėtų apsvarstyti, kaip geriausia įgyvendinti tokių įsipareigojimą atitinkamos savo kompetencijos srityse ir kaip spręsti dirvožemio kokybės problemas taikant privalomą teisinę sistemą⁴². Taip pat bus nustatyti su tvariu žemės naudojimu ir dirvožemiu susiję tikslai.
24. Nors per pastaruosius 20 metų Europos Sąjungoje į aplinką išskiriama gerokai mažiau azoto ir fosforo, per didelis į aplinką patenkantis maistinių medžiagų kiekis ir toliau veikia oro ir vandens kokybę ir daro neigiamą poveikį ekosistemoms, o dėl to žmonėms kyla didelių sveikatos problemų. Visų pirma, siekiant užtikrinti, kad į aplinką patektų gerokai mažiau maistinių medžiagų, būtina skubiai spręsti amoniako patekimo į aplinką problemą, kylančią dėl neveiksmingo trąšų valdymo ir netinkamo nuotekų valymo. Taip pat reikia daugiau pastangų siekiant ekonomiškai efektyvesniu būdu ir efektyviau naudojant išteklius valdyti maistinių medžiagų ciklą ir didinti trąšų naudojimo efektyvumą. Siekiant spręsti šias problemas, būtina geriau įgyvendinti ES aplinkos teisės aktus, prireikus griežtinti standartus ir valdyti maistinių medžiagų ciklą taikant labiau holistinį metodą, pagal kurį būtų susietos ir integruotos esamos ES politikos sritys, turinčios įtakos sprendžiant per didelio į aplinką patenkančių maistinių medžiagų kiekio ir eutrofikacijos problemas.
25. Veiksmai pagal Biologinės įvairovės strategiją, kuriais siekiama atkurti 15 % ES nualintų ekosistemų ir plačiau naudoti žaliąją infrastruktūrą, padės įveikti žemės fragmentaciją. Dėl to bus toliau puoselėjamas gamtinis kapitalas ir didinamas ekosistemos atsparumas, taip pat gali atsirasti ekonomiškai efektyvių galimybių švelninti klimato kaitą, prie jos prisitaikyti ir valdyti nelaimių riziką. Kartu valstybių narių pastangos sudaryti ekosistemų ir jų funkcijų žemėlapius ir jas įvertinti, taip pat 2015 m. planuojama „jokių grynųjų nuostolių“ iniciatyva padės išsaugoti gamtinio kapitalo atsargas įvairiu mastu. Iki 2020 m. ES ir nacionaliniu lygmeniu įtraukus ekosistemos funkcijų ekonominę vertę į apskaitos ir ataskaitų teikimo sistemas, ES gamtinis kapitalas bus geriau valdomas.
26. Siekiant saugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:
- (a) būtų sustabdytas biologinės įvairovės nykimas bei ekosistemų funkcijų blogėjimas ir kad būtų išlaikyta bei pagerinta ekosistemų bei jų funkcijų būklė;
 - (b) būtų gerokai sumažintas neigiamas poveikis gėlo vandens, tarpinių ir priekrantės vandenų ištekliams ir taip būtų pasiekta, išlaikyta ar dar pagerinta jų gera būklė, kaip apibrėžta Vandens pagrindų direktyvoje;

⁴² COM(2006) 232 (OL C 332, 2006 12 30) pasiūlyta Direktyva, nustatanti dirvožemio apsaugos sistemą ir iš dalies keičianti Direktyvą 2004/35/EB.

- (c) būtų sumažintas neigiamas poveikis jūros vandenims ir taip būtų pasiekta ar išlaikyta gera aplinkos būklė, kaip reikalaujama Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje;
- (d) būtų toliau mažinamas oro taršos poveikis ekosistemoms ir biologinei įvairovei;
- (e) žemė Europos Sąjungoje būtų valdoma tvariai, dirvožemis būtų tinkamai apsaugotas, o užterštos teritorijos būtų sėkmingai atkuriamos;
- (f) maistinių medžiagų (azoto ir fosforo) ciklas būtų valdomas tvaresniu būdu ir efektyviau naudojant išteklius;
- (g) būtų apsaugoti miškai ir jų užtikrinamos funkcijos, taip pat būtų padidintas jų atsparumas klimato kaitai ir gaisrams.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) visiškai įgyvendinti ES biologinės įvairovės strategiją;
- (b) visiškai įgyvendinti Europos vandens išteklių išsaugojimo metmenis;
- (c) dėti daugiau pastangų siekiant užtikrinti, *inter alia*, kad ne vėliau kaip 2020 m. būtų įgyvendintas sveikų žuvų išteklių tikslas, pirmiausia nustatant reikalavimą nuo 2015 m. žvejoti neviršijant didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio visose žuvininkystės srityse, ir nustatyti visoje ES taikomą kiekybinį jūrų taršos šiukšlėmis mažinimo tikslą;
- (d) stiprinti pastangas, kad būtų užtikrinta visiška atitiktis ES oro kokybės teisės aktams, ir apibrėžti strateginius tikslus ir veiksmus po 2020 m.;
- (e) dėti daugiau pastangų siekiant sumažinti dirvožemio eroziją ir padidinti dirvožemio organinių medžiagų kiekį, atkurti užterštas teritorijas ir labiau integruoti žemės naudojimo aspektus į koordinuotą sprendimų priėmimo procesą visais atitinkamais valdžios lygmenimis, o tas pastangas papildyti nustatant dirvožemio ir žemės, kaip išteklių, naudojimo tikslus ir žemės planavimo tikslus;
- (f) imtis tolesnių veiksmų siekiant sumažinti išmetamą azoto ir fosforo kiekį, įskaitant dėl miestų ir pramonės nuotekų ir dėl trąšų naudojimo išmetamą kiekį;
- (g) parengti ir įgyvendinti naują ES miškų strategiją, kurioje sprendžiami įvairūs miškams keliamų reikalavimų ir jų teikiamos naudos klausimai ir kuria padedama laikytis strategiškesnio požiūrio į miškų apsaugą ir puoselėjimą.

2 prioritetas: pasiekti, kad ES ekonomika taptų ekologiška ir konkurencinga efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomika

27. Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinės iniciatyvos „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ tikslas – remti perėjimą prie ūkio, kuriame tausiai naudojami visi ištekliai, ekonomikos augimas visiškai atsietas nuo išteklių ir energijos naudojimo ir jo

poveikio aplinkai, mažinamas išmetamųjų ŠESD kiekis, didinama efektyvumu ir inovacijomis grindžiama konkurencija ir skatinamas didesnis energetinis saugumas. Efektyvaus išteklių naudojimo Europos planas⁴³ ir Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo planas⁴⁴ yra iniciatyvos pagrindinės sudedamosios dalys ir juose nustatoma būsimų veiksmų šiems tikslams pasiekti sistema.

28. Siekiant padidinti konkurencingumą augant išteklių kainoms, esant jų stygiui ir tiekimo apribojimams, visuose ekonomikos sektoriuose būtinos inovacijos, kurių tikslas – efektyviau naudoti išteklius. Pagrindinė inovacijų (įskaitant ekologines inovacijas) varomoji jėga – verslo sektorius. Tačiau pačios rinkos reikiamų rezultatų nepasieks. Sąjungos ir valstybių narių valdžios institucijos turi imtis veiksmų, kad sudarytų tinkamas bendrąsias sąlygas imtis ekologinių inovacijų ir taip paskatintų kurti tvarius verslo ar technologinius aplinkos problemų sprendimus⁴⁵.
29. Šis pagrindinis reikalavimas spręsti aplinkos problemas taip pat turi svarbių socialinių bei ekonominių privalumų. Perėjus prie efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos gali būti sukurta daugiau darbo vietų, o tai būtina strategijos „Europa 2020“ užimtumo tikslų⁴⁶ įgyvendinimo sąlyga. Kelerius pastaruosius metus užimtumas ES aplinkos technologijų ir paslaugų sektoriuose augo maždaug 3 % kasmet⁴⁷. Apskaičiuota, kad pasaulinės ekologinės pramonės rinkos vertė – bent trilijonas eurų, ir prognozuojama, kad per kitus 10 metų ši suma beveik padvigubės. Europos bendrovės jau dabar pirmauja pasaulyje perdirbimo ir energijos vartojimo efektyvumo srityse; jas reikėtų skatinti pasinaudoti pasaulinės paklausos augimu, remiantis Ekologinių inovacijų veiksmų planu⁴⁸. Pavyzdžiui, numatoma, kad vien Europos atsinaujinančiosios energijos sektoriuje iki 2020 m. bus sukurta daugiau nei 400 000 naujų darbo vietų⁴⁹.
30. Siekiant įgyvendinti suplanuotus 2020 m. tikslus ir iki 2050 m. sukurti konkurencingą mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką, būtina visiškai įgyvendinti ES klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinį. ES šiuo metu sėkmingai mažina išmetamųjų ŠESD kiekį, kad iki 2020 m. jis būtų 20 % mažesnis, palyginti su 1990 m. kiekiu, tačiau norint pasiekti 20 % energijos vartojimo efektyvumo tikslą efektyvumą reikės didinti gerokai sparčiau. Tai taip pat svarbu atsižvelgiant į vis didėjančią energijos paklausą ir besitęsiančias diskusijas dėl prieštaravimų, susijusių su žemės naudojimu maisto reikmėms ir bioenergijos reikmėms. Tikimasi, kad naujoji Energijos vartojimo efektyvumo direktyva bus labai naudinga šiuo atžvilgiu.

⁴³ COM(2011) 571, OL C 37, 2012 2 10.

⁴⁴ COM(2011) 112, OL C 140, 2011 5 11.

⁴⁵ „Fostering Innovation for Green Growth“ („Inovacijų skatinimas siekiant ekologiškai tvaraus augimo“) (EBPO, 2011 m.) ir „The Eco-Innovation Gap: An economic opportunity for business“ („Ekologinių inovacijų atotrūkis – ekonominė galimybė verslui“) (Ekologinių inovacijų stebėjimo centras, 2012 m.).

⁴⁶ COM(2012) 173, dar nepaskelbtas OL.

⁴⁷ 2008 m. ES ekologinės pramonės sektoriuje dirbo maždaug 2,7 milijono žmonių, o 2012 m. šis skaičius galėtų būti maždaug 3,4 milijono. (*Ecorys*, 2012 m.).

⁴⁸ COM(2011) 899, OL C 102, 2012 4 5.

⁴⁹ „The impact of renewable energy policy on economic growth and employment in the EU“ („Atsinaujinančiosios energijos politikos poveikis ES ekonomikos augimui ir užimtumui“) (EmployRES, 2009 m.).

31. Kad ES įgyvendintų įsipareigojimą tinkamai prisidėti prie pasaulinių pastangų, išmetamųjų ŠESD kiekį būtina mažinti visuose ekonomikos sektoriuose. ES turi susitarti dėl tolesnių veiksmų, kurių reikės imtis klimato ir energetikos srityse po 2020 m., kad pasirengtų tarptautinėms deryboms dėl naujo teisiškai privalomo susitarimo, taip pat kad pateiktų valstybėms narėms ir pramonei aiškius principus dėl vidutinės trukmės laikotarpio investicijų. Taigi ES turi apsvarstyti politikos galimybes, kaip pasiekti Mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo plane nustatytus išmetamųjų teršalų mažinimo tikslus po 2020 m. 2050 m. Energetikos veiksmų planą ir Transporto baltąją knygą būtina paremti tvirtomis politikos programomis. Be to, valstybės narės turi parengti ir įgyvendinti ilgalaikes, ekonomiškai efektyvias mažo anglies dioksido kiekio technologijų plėtros strategijas, kuriomis būtų siekiama ES tikslo iki amžiaus vidurio 80–95 % sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį, palyginti su 1990 m. kiekiu, taip prisidedant prie pasaulinių pastangų užtikrinti, kad vidutinė temperatūra pasaulyje nepakiltų daugiau nei 2°C. ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema ir toliau bus pagrindinis ES klimato kaitos politikos po 2020 m. ramstis.
32. Kai pramonė įsisavins geriausius prieinamus gamybos būdus pagal Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą, bus sukurti geresni išteklių naudojimo modeliai ir sumažintas daugiau nei 50 000 pagrindinių ES įrenginių išmetamųjų teršalų kiekis, todėl bus daug prisidedama prie pastangų skatinti inovacinių technologijų raidą, kurti ekologiškesnę ekonomiką ir ilgainiui mažinti pramonės išlaidas.
33. Taip pat bus imtasi priemonių toliau gerinti ES rinkoje esančių prekių ir paslaugų aplinkosauginį veiksmingumą per visą jų gyvavimo ciklą, didinant ekologiškai tvarių produktų pasiūlą ir skatinant vartotojus rinktis šiuos produktus, kad jų paklausa gerokai padidėtų. Tai ketinama pasiekti naudojant įvairias suderintas paskatas vartotojams ir įmonėms, įskaitant MVI, rinkos priemones ir taisykles, skirtas jų veiklos ir produktų poveikiui aplinkai mažinti. Bus peržiūrėti galiojantys produktus reglamentuojantys teisės aktai, tokie kaip Ekologinio projektavimo ir Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo direktyvos ir Ekologinio ženklo reglamentas, siekiant pagerinti produktų aplinkosauginį veiksmingumą ir išteklių naudojimo efektyvumą per visą gyvavimo ciklą, taip užtikrinant nuoseklesnę tvarios gamybos ir vartojimo ES pagrindą⁵⁰.
34. Kadangi 80 % viso su produktais susijusio poveikio aplinkai įtvirtinama produktų projektavimo etape, ES politikos sistema turėtų užtikrinti, kad ES rinkai pateikiami prioritetiniai produktai būtų suprojektuoti ekologiškai, siekiant užtikrinti optimalų išteklių ir medžiagų naudojimo efektyvumą, be kita ko, sprendžiant perdirbimo galimybių, perdirbto turinio ir patvarumo klausimus. Būtina įgyvendinti šiuos reikalavimus ir užtikrinti jų vykdymą. ES ir nacionaliniu lygmeniu bus dedama daugiau pastangų šalinti kliūtis ekologinėms inovacijoms⁵¹ ir atverti visą Europos ekologinės pramonės potencialą – tai padės kurti ekologiškas darbo vietas ir užtikrinti ekologišką ekonomikos augimą.

⁵⁰ Ekologinio projektavimo, energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo, ekologinio ženklo, aplinkosaugos vadybos ir audito sistemos ir nesąžiningos komercinės praktikos teisės aktus numatoma peržiūrėti iki 2015 m.

⁵¹ COM(2011) 899, OL C 102, 2012 4 5.

35. Siekiant nustatyti veiksmų, kuriais būtų ne tik įgyvendinami išmetamųjų ŠESD kiekio ir energijos tikslai, bet ir tobulinami kiti išteklių naudojimo efektyvumo aspektai, pagrindą, bus nustatyti bendro vartojimo poveikio aplinkai mažinimo tikslai, visų pirma maisto, būsto ir judumo sektoriuose⁵². Bendras šių sektorių poveikis sudaro beveik 80 % viso vartojimo poveikio aplinkai. Rio+20 išvadose pripažintas poreikis gerokai sumažinti po derliaus nuėmimo patiriamus ir kitus maisto nuostolius bei maisto atliekas visoje maisto tiekimo grandinėje.
36. Be privalomų žaliajo viešojo pirkimo reikalavimų, taikomų tam tikroms produktų kategorijoms⁵³, daugelis valstybių narių patvirtino savanoriškus veiksmų planus ir nemažai valstybių narių taip pat nustatė tikslus konkrečioms produktų grupėms. Tačiau administracijos visais lygmenimis dar turi daug galimybių toliau mažinti poveikį aplinkai, priimdamos sprendimus dėl pirkimo. Valstybės narės ir regionai turėtų imtis tolesnių veiksmų, kad pasiektų nustatytą tikslą – taikyti žaliajo pirkimo kriterijus bent 50 % viešųjų konkursų. Komisija įvertins galimybę priimti papildomus konkretiems sektoriams skirtus teisės aktus, kuriais būtų nustatytos papildomoms produktų kategorijoms taikomos privalomos žaliajo viešojo pirkimo taisyklės.
37. Taip pat yra nemažai galimybių gerinti atliekų tvarkymą ES, siekiant geriau naudoti išteklius, atverti naujas rinkas, kurti naujas darbo vietas ir mažinti priklausomybę nuo žaliavų importo, kartu mažinant poveikį aplinkai⁵⁴. Kiekvienais metais ES susidaro 2,7 mlrd. tonų atliekų, iš jų 98 mln. tonų atliekų yra pavojingos. Vidutiniškai tik 40 % kietųjų atliekų panaudojama pakartotinai arba perdirbama. Visa kita vežama į sąvartynus arba deginama. Kai kuriose valstybėse narėse perdirbama daugiau nei 70 % atliekų – tai rodo, kad atliekos galėtų būti naudojamos kaip vienas iš pagrindinių ES išteklių. Tačiau daug valstybių narių daugiau kaip 75 % savo komunalinių atliekų šalina sąvartynuose.
38. Kad atliekos taptų ištekliais, kaip raginama Efektyvaus išteklių naudojimo plane, visoje ES būtina visiškai įgyvendinti ES atliekų tvarkymo teisės aktus, griežtai laikantis atliekų hierarchijos ir įtraukiant įvairių tipų atliekas⁵⁵. Reikia papildomų pastangų siekiant: sumažinti absoliutų vienam gyventojui tenkantį atliekų kiekį, energijos gavybai naudoti tik perdirbti netinkamas medžiagas, laipsniškai atsisakyti atliekų šalinimo sąvartynuose, užtikrinti aukštos kokybės perdirbimą ir plėtoti antrinių žaliavų rinkas. Pavojingos atliekos turės būti valdomos taip, kad reikšmingas neigiamas poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai būtų kuo mažesnis, kaip susitarta aukščiausiojo lygio susitikime Rio+20. Kad šis tikslas būtų pasiektas, visoje ES reikėtų sistemiškiau taikyti rinkos priemonės, pagal kurias pirmenybė teikiama prevencijai, perdirbimui ir pakartotiniam naudojimui. Reikėtų pašalinti perdirbimo

⁵² ES kasmet susidaro maždaug 89 mln. tonų (arba 179 kg vienam gyventojui) maisto atliekų (*BIO Intelligence Service*, 2010 m.). Bendras būsto ir infrastruktūros poveikis sudaro maždaug 15–30 % viso su vartojimu susijusio poveikio aplinkai Europoje ir lemia maždaug 2,5 tonos CO₂ ekvivalento vienam gyventojui per metus (SEC(2011) 1067).

⁵³ Reglamentas (EB) Nr. 106/2008, OL L 39, 2008 2 13; Direktyva 2009/33/EB, OL L 120, 2009 5 15, ir naujoji Energijos vartojimo efektyvumo direktyva 2012/27/ES, OL L 315, 2012 11 14.

⁵⁴ Pavyzdžiui, visiškai įgyvendinus ES atliekų tvarkymo teisės aktus, iki 2020 m. būtų sutaupoma 72 mlrd. EUR per metus, metinė ES atliekų tvarkymo ir perdirbimo sektorių apyvarta padidėtų 42 mlrd. EUR per metus ir būtų sukurta daugiau nei 400 000 darbo vietų.

⁵⁵ Direktyva 2008/98/EB, OL L 312, 2008 11 22.

veiklos kliūtis ES vidaus rinkoje ir peržiūrėti esamus prevencijos, pakartotinio naudojimo, perdirbimo, atliekų panaudojimo ir nešalinimo į sąvartynus tikslus, kad būtų pereinama prie žiedinės ekonomikos, kurioje būtų laikomasi pakopinio atliekų naudojimo principo ir beveik nebeliktų atliekų.

39. Pirmenybė taip pat bus teikiama efektyviam išteklių naudojimui vandens sektoriuje, siekiant padėti užtikrinti gerą vandens būklę. Nors sausros ir vandens trūkumo problemos tampa aktualios vis didesnei Europos daliai, apie 20–40 % Europos vandens išteklių vis dar išekvojama be reikalo, pavyzdžiui, dėl nuotėkio vandens tiekimo sistemoje. Pagal turimus modeliavimo rezultatus vis dar esama daug galimybių ES didinti vandens naudojimo efektyvumą. Be to, numatoma, kad dėl didėjančios paklausos ir klimato kaitos poveikio gerokai padidės apkrova Europos vandens ištekliais. Šiomis aplinkybėmis Sąjunga ir valstybės narės turėtų imtis veiksmų užtikrinti, kad iki 2020 m. vandens gavyba neviršytų turimų atsinaujinančiųjų vandens išteklių ribų, įskaitant veiksmus, kuriais siekiama didinti vandens naudojimo efektyvumą naudojant rinkos mechanizmus, tokius kaip vandens kainos nustatymas pagal tikrąją vandens vertę⁵⁶. Pažangą bus lengviau užtikrinti sparčiau vykdant demonstravimo veiklą ir diegiant inovacines technologijas, sistemas ir verslo modelius, remiantis Vandens srities Europos inovacijų partnerystės strateginiu įgyvendinimo planu.
40. Ilgalaikė ir nuspėjama politikos sistema visose šiose srityse padės paskatinti investicijas ir veiksmus, kurių reikia siekiant visiškai sukurti ekologiškesnių technologijų rinkas ir skatinti tvarius verslo sprendimus. Efektyvaus išteklių naudojimo rodikliai ir tikslai yra būtini viešojo ir privačiojo sektorių subjektams, priimančioms sprendimus dėl ekonomikos perorientavimo. Tie rodikliai ir tikslai taps sudėtine šios programos dalimi, kai tik dėl jų bus susitarta Sąjungos lygmeniu.
41. Siekiant ES perėjimo prie ekologiškos bei konkurencingos efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:
- (a) ES įgyvendintų užsibrėžtus 2020 m. klimato ir energetikos tikslus ir toliau darytų pažangą siekdama iki 2050 m. išmetamųjų ŠESD kiekį sumažinti 80–95 %, palyginti su 1990 m. kiekiu, ir taip prisidėtų prie pasaulinių pastangų užtikrinti, kad vidutinė temperatūra nepakiltų daugiau nei 2°C;
 - (b) būtų gerokai sumažintas bendras ES pramonės poveikis aplinkai visuose pagrindiniuose pramonės sektoriuose, o išteklių naudojimo efektyvumas padidintas;
 - (c) būtų sumažintas bendras gamybos ir vartojimo poveikis aplinkai, visų pirma maisto, būsto ir judumo sektoriuose;
 - (d) atliekos būtų saugiai tvarkomos kaip ištekliai, absoliutus vienam gyventojui tenkantis atliekų kiekis mažėtų, energijos gavybai būtų naudojamos tik perdirbti netinkamos medžiagos ir būtų veiksmingai atsisakyta perdirbamų ir kompostuojamų medžiagų šalinimo sąvartynuose;

⁵⁶

COM(2012) 673.

- (e) ES būtų išvengta vandens trūkumo arba jis būtų labai sumažintas.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) visiškai įgyvendinti Klimato kaitos ir energetikos dokumentų rinkinį ir susitarti dėl ES klimato ir energetikos politikos pagrindų po 2020 m.;
- (b) plačiau naudoti geriausius prieinamus gamybos būdus ir labiau stengtis skatinti naujų inovacinių technologijų, procesų ir paslaugų įsisavinimą;
- (c) suteikti impulsą viešiesiems ir privatiesiems moksliniams tyrimams ir inovacijoms, būtiniams norint diegti inovacines technologijas, sistemas ir verslo modelius, kuriuos naudojant būtų sparčiau pereinama prie efektyvaus išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir sumažėtų tokio perėjimo išlaidos;
- (d) nustatyti nuoseklesnį tvarios gamybos ir vartojimo pagrindą. Peržiūrėti produktus reglamentuojančius teisės aktus, siekiant pagerinti produktų aplinkosauginį veiksmingumą ir išteklių naudojimo efektyvumą per visą jų gyvavimo ciklą. Nustatyti bendrojo vartojimo poveikio mažinimo tikslus;
- (e) visiškai įgyvendinti ES atliekų tvarkymo teisės aktus. Tam reikės laikytis atliekų hierarchijos ir veiksmingai naudoti rinkos priemonės bei priemonės, skirtas užtikrinti, kad pamažu būtų veiksmingai atsisakyta atliekų šalinimo sąvartynuose, energijos gavybai būtų naudojamos tik perdirbti netinkamos medžiagos, perdirbtos atliekos būtų naudojamos kaip svarbus ir patikimas ES žaliavų šaltinis, pavojingos atliekos būtų saugiai tvarkomos ir jų susidarytų mažiau, būtų užkirstas kelias neteisėtam atliekų pervežimui ir ES vidaus rinkoje būtų pašalintos kliūtys užsiimti aplinkai nekenksminga perdirbimo veikla;
- (f) didinti vandens naudojimo efektyvumą nustatant tikslus upių baseinų lygmeniu ir naudojant rinkos mechanizmus, tokius kaip vandens kainų nustatymas.

3 prioritetas: apsaugoti ES piliečius nuo neigiamo su aplinka susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei

42. ES aplinkos teisės aktai turėjo didelį teigiamą poveikį visuomenės sveikatai ir gerovei. Tačiau vandens bei oro tarša ir cheminės medžiagos ir toliau minimos tarp aplinkos problemų, keliančių didžiausią ES plačiosios visuomenės susirūpinimą⁵⁷. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) vertinimu, aplinkos stresoriai sukelia 15–20 % visų mirties atvejų 53 Europos šalyse⁵⁸. EBPO duomenimis, iki 2050 m. miestų oro tarša veikiausiai bus pagrindinis mirtį sukeliantis aplinkos veiksnys pasaulyje.

⁵⁷ Specialus Eurobarometro tyrimas Nr. 365 (2011 m.).

⁵⁸ EAA „2010 m. Europos aplinkos būklės ir perspektyvų ataskaita“ („SOER 2010“).

43. Didelė dalis ES gyventojų vis dar kvėpuoja oru, kurio taršos lygiai viršija PSO rekomenduojamus standartus⁵⁹. Veiksmų ypač reikia imtis tose srityse, kuriose žmonės, pirmiausia jautrios ar pažeidžiamos visuomenės grupės, ir ekosistemos yra veikiami didelės taršos, pavyzdžiui, miestuose ar pastatuose.
44. Galimybės naudotis pakankamai geros kokybės vandeniu vis dar nepakankamos tam tikrose ES kaimo vietovėse; gera Europos maudyklų vandens kokybė būtų naudinga tiek žmonių sveikatai, tiek ES turizmo sektoriui. Iš dalies dėl hidrologinio ciklo pokyčių ir žemės naudojimo paskirties keitimo žmonių sveikatą ir ekonominę veiklą vis dažniau neigiamai veikia potvyniai.
45. Nesugebėjimas visiškai įgyvendinti nustatytos politikos trukdo ES užtikrinti tinkamus vandens ir oro kokybės standartus. ES atnaujins tikslus atsižvelgdama į naujausius mokslo laimėjimus ir aktyviau sieks užtikrinti sinergiją su kitais politikos tikslais tokiose srityse kaip klimato kaita, biologinė įvairovė ir jūrų bei sausumos aplinka. Pavyzdžiui, sumažinus oro teršalų kiekį galima daug prisidėti prie klimato kaitos švelninimo. Toliau šia kryptimi bus dirbama remiantis informacija, gauta atlikus išsamią ES oro kokybės teisės aktų peržiūrą, ir Europos vandens išteklių išsaugojimo metmenimis.
46. Pirmenybė ir toliau teikiama taršos mažinimui jos susidarymo šaltinyje, o įgyvendinus Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą bus dar sumažintas pagrindiniuose pramonės sektoriuose išmetamųjų teršalų kiekis. Pasiiekus Bendros Europos transporto erdvės kūrimo plane nustatytus tikslus taip pat bus sudarytos sąlygos užtikrinti tvaresnį judumą ES, taip kovojant su pagrindiniais triukšmo ir vietos oro taršos šaltiniais.
47. Maždaug 40 % ES piliečių gyvena miestuose, kuriuose triukšmo lygis naktį viršija Pasaulio sveikatos organizacijos rekomenduojamą lygį.
48. Horizontaliaisiais cheminių medžiagų teisės aktais (REACH ir Klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo reglamentais) numatoma pagrindinė žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga ir skatinama taikyti naujai kuriamus bandymų, kuriuose nenaudojami gyvūnai, metodus. Tačiau vis dar yra neaiškumų dėl skirtingų cheminių medžiagų (mišinių) sudėtinio poveikio, taip pat nanomedžiagų, cheminių medžiagų, kurios gali trikdyti endokrininę (hormonų) sistemą (endokrininę sistemą ardančių medžiagų) ir produktuose esančių cheminių medžiagų poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai. Pastaraisiais metais gauta daugiau informacijos apie poreikį imtis veiksmų ir spręsti šias problemas, ypač jei ES nori pasiekti 2002 m. aukščiausiojo lygio susitikime tvaraus vystymosi klausimais sutartą ir aukščiausiojo lygio susitikime Rio+20 patvirtintą tikslą – iki 2020 m. užtikrinti, kad reikšmingas neigiamas cheminių medžiagų poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai būtų kuo mažesnis, ir veiksmingai, produktyviai, nuosekliai ir koordinuotai reaguoti į naujas ir naujai kylančias problemas ir iššūkius. ES toliau kurs ir taikys metodus, kuriais siekiama spręsti cheminių medžiagų sudėtinio poveikio ir saugos problemas, susijusias su endokrininę sistemą ardančiomis medžiagomis, ir nustatys visapusišką metodą, kurio tikslas – kuo labiau sumažinti neigiamą pavojingų medžiagų, įskaitant produktuose

⁵⁹

„SOER 2010“.

esančias chemines medžiagas, poveikį ir kuris bus pagrįstas išsamia cheminių medžiagų poveikio ir toksiškumo žinių baze. Nanomedžiagų sauga ir tvarus valdymas bus užtikrinti taikant išsamų metodą, apimantį rizikos vertinimą ir valdymą, informacijos teikimą ir stebėjimą. Taikant visus šiuos metodus bus sukaupta daugiau informacijos apie chemines medžiagas ir bus užtikrinama nuspėjama sistema, kuri skatins kurti tvaresnius sprendimus.

49. Auganti biologinių produktų, biologinių cheminių medžiagų ir biologinių medžiagų rinka gali pasiūlyti tam tikrų privalumų, kaip antai mažesnis išmetamųjų ŠESD kiekis ir naujos rinkos galimybės, tačiau reikia pasirūpinti, kad visas šių produktų gyvavimo ciklas būtų tvarus ir nebūtų skatinama konkurencija dėl žemės arba didinamas išmetamųjų teršalų kiekis.
50. Klimato kaita dar paaštrins aplinkos problemas, nes ji sukelia ilgalaikes sausras ir karščio bangas, potvynius, audras ir miškų gaisrus, taip pat atsiranda naujų ar labiau užkrečiamų žmonių, gyvūnų ar augalų ligų. Būtina imtis tikslinių veiksmų užtikrinti, kad ES būtų tinkamai pasirengusi atlaikyti klimato kaitos poveikį ir pokyčius, stiprinant jos aplinkos, ekonominę ir socialinę atsparumą. Kadangi klimato kaitos poveikį patiria daugelis sektorių ir tas poveikis laikui bėgant didės, į ES politikos sritis būtina įtraukti prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos valdymo klausimus.
51. Be to, ekologinio atsparumo ir atsparumo klimato kaitai stiprinimo priemonės, kaip antai ekosistemų atkūrimas ir žalioji infrastruktūra, gali duoti didelės socialinės ir ekonominės naudos, įskaitant naudą visuomenės sveikatai. Sinergiją ir galimus kompromisus tarp klimato ir kitų aplinkos tikslų, tokių kaip oro kokybė, būtina tinkamai valdyti. Pavyzdžiui, dėl klimato kaitos ar tiekimo saugumo sumetimų pakeitus naudojamo kuro rūšį, gali labai padidėti išmetamų kietųjų dalelių ir pavojingų medžiagų kiekis.
52. Siekiant apsaugoti ES piliečius nuo neigiamo su aplinka susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:
- (a) labai pagerėtų ES oro kokybė;
 - (b) ES būtų gerokai sumažinta akustinė tarša;
 - (c) piliečiai visoje ES pajustų aukštą saugaus geriamojo ir maudyklų vandens standartų naudą;
 - (d) būtų veiksmingai sprendžiamos cheminių medžiagų sudėtinio poveikio ir saugos, susijusios su endokrinine sistema ardančiomis medžiagomis, problemos ir būtų vertinama bei kuo labiau mažinama rizika aplinkai ir sveikatai, susijusi su pavojingų medžiagų, įskaitant produktuose esančias chemines medžiagas, naudojimu;
 - (e) su nanomedžiagomis susijusios saugos problemos būtų veiksmingai sprendžiamos taikant nuoseklų metodą įvairiuose teisės aktuose;
 - (f) būtų daroma aiški pažanga prisitaikant prie klimato kaitos poveikio.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) įgyvendinti atnaujintą ES oro kokybės politiką, suderintą su naujausiomis mokslo žiniomis, ir kovos su oro tarša jos susidarymo šaltinyje priemonės;
- (b) įgyvendinti atnaujintą ES triukšmo politiką, suderintą su naujausiomis mokslo žiniomis, ir triukšmo mažinimo jo susidarymo šaltinyje priemonės;
- (c) dėti daugiau pastangų siekiant įgyvendinti Geriamojo vandens direktyvą, visų pirma mažų geriamojo vandens tiekėjų atžvilgiu, ir Maudyklų vandens direktyvą;
- (d) parengti ES netoksiškos aplinkos strategiją, kuri būtų pagrįsta išsamia cheminių medžiagų poveikio ir toksiškumo žinių baze ir skatintų kurti tvarius pakaitalus;
- (e) susitarti dėl ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategijos ir ją įgyvendinti, taip pat įtraukti prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos valdymo klausimus į pagrindines ES politikos iniciatyvas ir sektorius.

TINKAMA SISTEMA

53. Kad šie prioritetiniai teminiai tikslai būtų pasiekti, reikės tinkamos sistemos, kuria remiami efektyvūs veiksmai. Bus imtasi priemonių siekiant tobulinti keturis pagrindinius šios sistemos ramsčius: geriau įgyvendinti ES aplinkos teisės aktus visuose sektoriuose; tobulinti aplinkos politikos mokslinių faktinių duomenų bazę; užtikrinti investicijas ir sukurti tinkamas paskatas saugoti aplinką; ir galiausiai didinti aplinkos aspektų integraciją ir aplinkos politikos nuoseklumą bei derėjimą su kitomis politikos sritimis. Šios horizontaliosios priemonės bus naudingos ES aplinkos politikai ne tik šios programos įgyvendinimo laikotarpiu ir ne tik šios programos taikymo srityje.

4 prioritetinis tikslas: maksimaliai padidinti ES aplinkos teisės aktų naudingumą

54. Užtikrinus, kad ES aplinkos teisės aktai iš tikrųjų būtų įgyvendinti, nauda būtų trejopa: sukurtos vienodos sąlygos ekonominės veiklos vykdytojams bendrojoje rinkoje, skatinamos inovacijos ir Europos bendrovės daugelyje sektorių įgytų pradininkų pranašumą. Priešingu atveju išlaidos, susijusios su teisės aktų nevykdymu, būtų didelės – pagal apytikslius skaičiavimus jos sudarytų maždaug 50 mlrd. EUR per metus, įskaitant su pažeidimų bylomis susijusias išlaidas⁶⁰. Vien 2009 m. buvo nagrinėjama 451 pažeidimų byla dėl ES aplinkos teisės aktų pažeidimų. Komisija taip pat gauna daug skundų tiesiogiai iš ES piliečių; daugelį iš jų būtų galima geriau išnagrinėti valstybių narių ar vietos lygmeniu.
55. Todėl geresnis ES aplinkos *acquis* įgyvendinimas valstybių narių lygmeniu bus vienas iš pagrindinių prioritetų kelerius ateinančius metus. Valstybėse narėse yra didelių teisės aktų įgyvendinimo skirtumų. Reikia pasirūpinti, kad aplinkos teisės aktų įgyvendinimo proceso dalyviai nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis turėtų žinių ir gebėjimą užtikrinti, kad šie teisės aktai duotų daugiau naudos.
56. Didelis pažeidimų, skundų ir peticijų skaičius šioje aplinkos srityje rodo, kad reikia veiksmingos ir veikiančios nacionalinio lygmens stabdžių ir atsvarų sistemos, kuri padėtų nustatyti ir išspręsti įgyvendinimo problemas, taip pat būtina imtis prevencijos priemonių, kad tų problemų apskritai nekiltų. Šioje srityje daugiausia pastangų iki 2020 m. bus skiriama rezultatams gerinti keturiose pagrindinėse srityse.
57. Pirma, bus tobulinamas žinių apie įgyvendinimą surinkimo ir sklaidos būdas, siekiant padėti plačiajai visuomenei ir aplinkos srities profesionalams gerai suprasti, kaip nacionalinės ir vietos administracijos įgyvendina Sąjungos įpareigojimus⁶¹. Atskirų valstybių narių įgyvendinimo problemoms spręsti bus numatyta tikslinė parama – panašus konkrečioms poreikiams pritaikytas metodas naudojamas Europos semestro procese. Pavyzdžiui, bus parengti Komisijos ir atskirų valstybių narių partnerystės įgyvendinimo susitarimai, kuriais bus siekiama spręsti tokius klausimus kaip, pavyzdžiui, kur galima gauti finansinę paramą teisės aktams įgyvendinti ir geresnes informacines sistemas pažangai stebėti.
58. Antra, patikrų ir priežiūros reikalavimus ES pradės taikyti didesnei daliai ES aplinkos teisės aktų ir numatys papildomą ES lygio pajėgumą imtis veiksmų tokiose situacijose, kai yra pagrįstų priežasčių nerimauti.
59. Trečia, bus gerinami skundų dėl ES aplinkos teisės aktų įgyvendinimo nagrinėjimo ir padėties ištaisymo nacionaliniu lygmeniu būdai.
60. Ketvirta, ES piliečiai turės geresnes galimybes kreiptis į teismą dėl aplinkos klausimų ir gauti veiksmingą teisinę apsaugą, laikantis tarptautinių sutarčių ir atsižvelgiant į pokyčius dėl Lisabonos sutarties įsigaliojimo ir naujausios Europos

⁶⁰ „Aplinkos teisyno nevykdymo sąnaudos“ (COWI, 2011 m.).

⁶¹ COM(2012) 95, OL C 171, 2012 6 16.

Teisingumo Teismo praktikos. Kaip alternatyva bylinėjimuisi taip pat bus skatinamas neteisminis konfliktų sprendimas.

61. Apskritai bus toliau tobulinamas aplinkos valdymas visoje ES, stiprinant profesionalų, dirbančių aplinkos apsaugos srityje (kaip antai valstybių teisininkų, inspektorių, prokurorų, ombudsmenų ir teisėjų), bendradarbiavimą ES lygmeniu ir skatinant juos dalytis geriausia patirtimi.
62. Komisija ne tik padės valstybėms narėms geriau laikytis reikalavimų⁶², bet ir toliau stengsis užtikrinti, kad teisės aktai atitiktų savo paskirtį ir atspindėtų naujausius mokslo laimėjimus. Paprastai pakankamai aiškūs ir tikslūs teisiniai įpareigojimai įtvirtinami reglamentais, kurie turi tiesioginį ir išmatuojamą poveikį ir sukelia mažiau įgyvendinimo nenuoseklumo problemų. Komisija daugiau naudosis rezultatų suvestinėmis ir kitomis viešai prieinamomis priemonėmis, skirtomis valstybių narių pažangai įgyvendinant konkrečius teisės aktus stebėti.
63. Siekiant maksimaliai padidinti ES aplinkos teisės aktų naudingumą, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:
 - (a) ES piliečiai turėtų galimybę naudotis aiškia informacija, iš kurios būtų matyti, kaip įgyvendinami ES aplinkos teisės aktai;
 - (b) būtų geriau įgyvendinami konkretūs aplinkos teisės aktai;
 - (c) būtų griežčiau laikomasi ES aplinkos teisės aktų visais administraciniais lygmenimis ir būtų užtikrintos vienodos sąlygos vidaus rinkoje;
 - (d) būtų stiprinamas piliečių pasitikėjimas ES aplinkos teisės aktais;
 - (e) būtų lengviau taikyti veiksmingos teisinės piliečių ir jų organizacijų apsaugos principą.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) nacionaliniu lygmeniu nustatyti sistemas, kurias naudojant būtų aktyviai platinama informacija apie tai, kaip įgyvendinami ES aplinkos teisės aktai; tą informaciją papildytų atskirų valstybių narių rezultatų apžvalga ES lygmeniu;
- (b) sudaryti valstybių narių ir Komisijos partnerystės įgyvendinimo susitarimus;
- (c) privalomus veiksmingos valstybių narių patikros ir priežiūros kriterijus taikyti didesnei daliai ES aplinkos teisės aktų ir numatyti papildomą pajėgumą ES lygmeniu imtis veiksmų tokiose situacijose, kai yra pagrįstų priežasčių nerimauti, numatant paramą profesionalų tinklams;
- (d) nustatyti nuoseklius ir veiksmingus nacionalinio lygmens mechanizmus, skirtus skundams dėl ES aplinkos teisės aktų įgyvendinimo nagrinėti;

⁶²

COM(2008) 773, OL C 76, 2010 3 25.

- (e) užtikrinti, kad nacionalinės nuostatos dėl teisės kreiptis į teismą atitiktų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką ir skatintų konfliktus spręsti neteismine tvarka, siekiant rasti taikius konfliktų sprendimus aplinkos srityje.

5 prioritetas: tobulinti aplinkos politikos faktinių duomenų bazę

64. ES aplinkos politikos faktiniai duomenys grindžiami aplinkos stebėseną, duomenimis, rodikliais ir vertinimais, susijusiais su ES teisės aktų įgyvendinimu, taip pat oficialiais moksliniais tyrimais ir piliečių mokslinėmis iniciatyvomis. Padaryta didelė pažanga tobulinant šią faktinių duomenų bazę, didinant informuotumą ir politikos formuotojų ir visuomenės pasitikėjimą faktiniais duomenimis pagrįstu požiūriu į politikos formavimą, padedant jiems geriau suprasti sudėtingus aplinkos ir socialinius uždavinius.
65. ES ir tarptautiniu mastu reikėtų imtis veiksmų siekiant toliau stiprinti ir tobulinti mokslo ir politikos sąveiką aplinkos srityje, pavyzdžiui, paskiriant vyriausiuosius mokslinius patarėjus, kaip jau padarė Komisija ir kai kurios valstybės narės.
66. Tačiau atsižvelgiant į pastarojo meto pokyčių tempą ir netikrumą dėl tikėtinų ateities tendencijų būtina imtis tolesnių veiksmų šiai faktinių duomenų basei prižiūrėti ir stiprinti, siekiant užtikrinti, kad ES politika ir toliau būtų formuojama remiantis patikimais duomenimis apie aplinkos būklę, galimybes imtis priemonių ir jų pasekmes.
67. Pastaraisiais dešimtmečiais aplinkos informacijos ir statistinių duomenų rinkimas ir naudojimas ES, valstybėse narėse ir visame pasaulyje pagerėjo. Tačiau duomenų rinkimas ir kokybė vis dar labai skiriasi, o dėl šaltinių įvairovės ir gausumo gali būti sunku tais duomenimis naudotis. Todėl reikalingos nuolatinės investicijos, kad asmenys, dalyvaujantys apibrėžiant ir įgyvendinant politiką, turėtų galimybę gauti patikimą, palyginamą ir kokybišką informaciją bei rodiklius. Aplinkos informacijos sistemas reikia sukurti taip, kad būtų lengva įtraukti naują informaciją apie naujai išskylančias temas.
68. Toliau įgyvendinant Bendros informacijos apie aplinką sistemos⁶³ principą „gamink kartą, naudok dažnai“ ir bendrus erdvinės informacijos gavimo ir lyginimo metodus bei standartus pagal INSPIRE⁶⁴ ir GMES⁶⁵ sistemas, bus lengviau išvengti pastangų dubliavimo ir nereikalingos administracinės naštos valdžios institucijoms, to padės siekti ir pastangos racionalizuoti skirtinguose teisės aktuose nustatytus ataskaitų teikimo įpareigojimus. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad planų, programų ir projektų poveikio aplinkai vertinimo tikslais surinkta informacija (pvz., atliekant poveikio aplinkai vertinimą arba strateginį aplinkos vertinimą) būtų geriau prieinama visuomenei.

⁶³ COM(2008) 46, OL C 118, 2008 5 15.

⁶⁴ Direktyva 2007/2/EB dėl Europos bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūros (angl. INSPIRE), OL L 108, 2007 4 25.

⁶⁵ Reglamentas (ES) Nr. 911/2010 dėl Globalios aplinkos ir saugumo stebėsenos sistemos (GMES), OL L 276, 2010 10 20.

69. Žinių spragos vis dar didelės, kai kurios iš jų yra svarbios šios programos prioritetiniams tikslams. Todėl norint užpildyti šias spragas būtina investuoti į mokslinius tyrimus, siekiant užtikrinti, kad valdžios institucijos ir įmonės turėtų tvirtą pagrindą priimti sprendimus, kurie aiškiai atspindėtų realią socialinę, ekonominę ir aplinkos naudą ir sąnaudas. Akivaizdžios keturios spragos:

- duomenų ir žinių spragoms užpildyti reikia pažangių mokslinių tyrimų ir tinkamų modeliavimo priemonių, kad būtų galima geriau suprasti sudėtingus su aplinkos pokyčiais susijusius klausimus, tokius kaip klimato kaitos ir nelaimių poveikis, rūšių nykimo pasekmės ekosistemų funkcijoms, aplinkos pavojaus slenksčiai ir ekologinės kritinės ribos. Nors iš turimų faktinių duomenų aiškiai matyti, kad šiose srityse būtina imtis atsargumo priemonių, tolesni moksliniai tyrimai, susiję su planetos ribomis, sisteminė rizika ir mūsų visuomenės gebėjimu spręsti tuos klausimus, padės sukurti tinkamiausius sprendimus. Tie sprendimai turėtų apimti investicijas, kurių tikslas – užpildyti duomenų ir žinių spragas, sudaryti ekosistemų funkcijų žemėlapius ir jas įvertinti, suprasti, koks biologinės įvairovės vaidmuo jas užtikrinant ir kaip jos prisitaiko prie klimato kaitos.
- Pereinant prie integracinės ekologiškos ekonomikos, būtina gerai apsvarstyti socialinių ekonominių ir aplinkos veiksmų sąveiką. Jei daugiau žinotume apie tvaraus vartojimo ir gamybos modelius ir geriau suprastume, kaip tiksliau įvertinti veiksmų ar neveikimo kainą, kaip atskirų asmenų ir visos visuomenės elgsenos pokyčiai padeda siekti užsibrėžtų aplinkos rezultatų ir kaip Europos aplinką veikia pasaulinės tendencijos, tai gali padėti tiksliau nukreipti politikos iniciatyvas tokia linkme, kad būtų didinamas išteklių naudojimo efektyvumas ir mažinama apkrova aplinkai.
- Dar yra neaiškumų, susijusių su endokrininę sistemą ardančių medžiagų, mišinių, produktuose esančių cheminių medžiagų ir nanomedžiagų poveikiu žmonių sveikatai ir aplinkai. Užpildžius šias spragas, būtų galima sparčiau priimti sprendimus ir sudaryti sąlygas tobulinti cheminių medžiagų *acquis*, siekiant nukreipti pastangas į susirūpinimą keliančias sritis, kartu skatinant chemines medžiagas naudoti tvariau. Turint geresnį supratimą apie žmogaus sveikatai įtakos turinčius aplinkos veiksmus, būtų galima imtis prevencinių politikos veiksmų.
- Siekiant užtikrinti, kad visi sektoriai prisidėtų prie pastangų kovoti su klimato kaita, būtina turėti aiškią informaciją apie ŠESD matavimą, stebėseną ir duomenų rinkimą – šiuo metu pagrindiniuose sektoriuose, pavyzdžiui, žemės ūkio, tokia informacija nėra išsami.

„Horizontas 2020“ suteiks galimybę tikslingiau nukreipti mokslinių tyrimų pastangas ir atskleisti Europos inovacijų potencialą, sutelkiant įvairių sričių ir disciplinų išteklius ir žinias ES ir tarptautiniu mastu.

70. Naujos ir naujai kylančios problemos, susijusios su sparčia technologijų pažanga, kuri pralenkia politikos pažangą, tokiose srityse kaip nanomedžiagos, netradiciniai energijos ištekliai, anglies dioksido surinkimas ir saugojimas ir elektromagnetinės bangos, kelia rizikos valdymo iššūkių ir gali sukelti interesų, poreikių ir lūkesčių konfliktą. Dėl to gali atitinkamai padidėti visuomenės susirūpinimas ir galbūt

priešiškus naujoms technologijoms. Todėl reikia užtikrinti platesnio pobūdžio atviras visuomenės diskusijas apie riziką aplinkai ir galimus kompromisus, su kuriais būtume pasirengę sutikti, atsižvelgiant į kartais neišsamią ar abejotiną informaciją apie kylančią riziką ir apie tai, kaip ją reikėtų valdyti. Sisteminis požiūris į rizikos aplinkai valdymą sustiprins ES gebėjimą laiku gauti informacijos apie technologijų pažangą, atitinkamai imtis veiksmų ir kartu išsklaidyti visuomenės susirūpinimą.

71. Siekiant tobulinti aplinkos politikos faktinių duomenų bazę, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:

- (a) politikos formuotojai ir įmonės turėtų geresnį pagrindą formuoti ir įgyvendinti aplinkos ir klimato politiką, įskaitant galimybę įvertinti naudą ir sąnaudas;
- (b) geriau suprastume ir gebėtume įvertinti bei valdyti su aplinka ir klimatu susijusią riziką;
- (c) būtų sustiprinta aplinkos politikos ir mokslo sąveika.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) koordinuoti ir sutelkti mokslinių tyrimų pastangas ES ir valstybių narių lygmeniu, siekiant užpildyti pagrindines aplinkos žinių spragas, įskaitant žinių apie riziką, susijusią su aplinkos kritinėmis ribomis, spragas;
- (b) laikytis sisteminio požiūrio į rizikos valdymą;
- (c) supaprastinti, racionalizuoti ir modernizuoti aplinkos ir klimato kaitos duomenų ir informacijos rinkimą, valdymą ir dalijimąsi tokiais duomenimis ir informacija.

6 prioritetas: užtikrinti investicijas į aplinkos ir klimato politiką ir teisingas kainas

72. Pirmiau išdėstytiems tikslams pasiekti reikės pakankamų investicijų iš valstybės ir privačių šaltinių. Tuo metu, kai daugelis valstybių narių stengiasi įveikti ekonomikos ir finansų krizę, ekonominių reformų poreikis ir poreikis mažinti valstybių skolas atveria naujų galimybių sparčiau pereiti prie efektyvesnio išteklių naudojimo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos.

73. Šiuo metu kai kuriose srityse sunku pritraukti investicijas, nes rinkoje trūksta kainų signalų arba kainų signalai iškreipiami dėl to, kad nepavyksta tinkamai įvertinti aplinkos apsaugos sąnaudų, arba dėl valstybės subsidijų, teikiamų aplinkai kenksmingai veiklai vykdyti.

74. Sąjunga ir valstybės narės turės sudaryti tinkamas sąlygas užtikrinti, kad būtų tinkamai įvertinamos išorinės su aplinka susijusios sąnaudos, o privačiajam sektoriui būtų siunčiami teisingi rinkos signalai, tinkamai atsižvelgiant į bet kokią neigiamą socialinį poveikį. Tuo tikslu reikės sistemiškiau taikyti principą „teršėjas moka“, laipsniškai panaikinant aplinkai kenksmingas subsidijas ir pereinant nuo darbo jėgos apmokestinimo prie taršos šaltinių apmokestinimo. Gamtiniai ištekliai vis labiau senka, todėl su nuosavybės teise ar išskirtine naudojimo teise susijusi ekonominė renta ir pelnas gali padidėti. Valstybės intervencija siekiant užtikrinti, kad tokia renta

nebūtų per didelė ir kad būtų atsižvelgta į išorinį poveikį, sudarys sąlygas efektyviau naudoti šiuos išteklius ir padės išvengti rinkos iškraipymų ir gauti valstybės pajamų. Aplinkos ir klimato prioritetų bus siekiama įgyvendinant Europos semestrą, kai jie svarbūs atskirų valstybių narių, kurioms teikiamos konkrečiai šaliai skirtos rekomendacijos, tvaraus augimo perspektyvoms. Reikėtų plačiau naudoti kitas rinkos priemones, tokias kaip mokėjimai už ekosistemų funkcijas ES ir nacionaliniu lygmeniu, siekiant paskatinti privačiojo sektoriaus dalyvavimą ir tvarų gamtinio kapitalo valdymą.

75. Privatųjų sektorių taip pat reikėtų skatinti pasinaudoti galimybėmis, kurių atsiranda pagal naują ES finansinę programą, kad jis galėtų aktyviau prisidėti siekiant aplinkos ir klimato tikslų, visų pirma susijusių su ekologinių inovacijų veikla ir naujų technologijų diegimu, ypatingą dėmesį skiriant MVI. Įgyvendinant Europos inovacijų partnerystes, pavyzdžiui, Vandens srities Europos inovacijų partnerystę⁶⁶, reikėtų skatinti viešojo ir privačiojo sektorių iniciatyvas ekologinių inovacijų srityje. Pagal naują inovacinių finansinių priemonių sistemą turėtų būti sudarytos geresnės sąlygos privačiajam sektoriui gauti finansavimą aplinkos srities investicijoms, visų pirma biologinės įvairovės ir klimato kaitos srityse. Europos įmonės reikėtų toliau skatinti aplinkos informaciją savo finansinėse ataskaitose atskleisti plačiau, nei reikalaujama pagal esamus ES teisės aktus⁶⁷.
76. Savo pasiūlymuose dėl 2014–2020 m. ES daugiametės finansinės programos Komisija geriau integravo aplinkos ir klimato tikslus į visas ES finansavimo priemones, kad suteiktų valstybėms narėms galimybių pasiekti atitinkamus tikslus. Ji taip pat pasiūlė padidinti su klimato kaita susijusias išlaidas, kad jos sudarytų bent 20 % viso biudžeto. Pagrindinėse politikos srityse, pavyzdžiui, žemės ūkio, Komisija pasiūlė didinti paskatas ūkininkams teikti ekologiškas viešąsias gėrybes ir paslaugas ir kartu nustatė atitinkamas su aplinka susietas sąlygas. Jei šie pasiūlymai bus priimti, ES politikai įgyvendinti bus skirti reikiami finansiniai ištekliai, o aplinkos ir klimato kaitos reikmėms bus galima gauti papildomą finansavimą – tai duos konkrečios ir aiškos naudos vietos ir regionų lygmeniu.
77. Be minėtos integracijos, „integruotus projektus“ įtraukus į LIFE programą lėšas bus galima sujungti ir geriau susieti su politikos prioritetais, strategiškiau ir ekonomiškai efektyviau papildant su aplinka ir klimato kaita susijusias priemones.
78. Pagal 2012 m. Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo buvo padidintas Europos investicijų banko (EIB) kapitalas – tai papildomas investicijų finansavimo šaltinis⁶⁸.
79. Nors aplinkos reikmėms numatyta daug lėšų, 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu įgyta patirtis rodo, kad pirmaisiais metais nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu lėšos buvo naudojamos labai nevienodai, todėl galėjo kilti pavojus, kad sutartų tikslų ir uždavinių pasiekti nepavyks. Kad tai nepasikartotų, valstybės narės turėtų integruoti aplinkos ir klimato kaitos tikslus į savo ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos, kaimo plėtros ir jūrų politikos finansavimo strategijas ir

⁶⁶ COM(2012) 216.

⁶⁷ COM(2011) 681, OL C 37, 2012 2 10.

⁶⁸ EUCO 76/12.

programas, teikti pirmenybę ankstesniam lėšų, skirtų aplinkos ir klimato kaitos reikmėms, panaudojimui ir stiprinti vykdomųjų įstaigų gebėjimą ekonomiškai efektyviai ir tvariai investuoti, kad būtų užtikrinta pakankama būtina finansinė parama investicijoms šiose srityse.

80. Be to, buvo sunku atsekti su biologine įvairove ir klimato kaita susijusias išlaidas. Kad būtų galima įvertinti pažangą siekiant šių tikslų, remiantis EBPO metodika („Rio rodikliais“) reikėtų nustatyti stebėjimo ir ataskaitų teikimo sistemą. Tai svarbu vykdant bendrus ES įsipareigojimus, susijusius su daugiašaliais susitarimais dėl klimato kaitos ir biologinės įvairovės. Šiomis aplinkybėmis ES prisidės prie tarpvalstybinio proceso, pradėto konferencijoje Rio+20, kurio tikslas – įvertinti finansavimo poreikius ir pasiūlyti veiksmingos tvaraus vystymosi finansavimo strategijos galimybes.
81. Reikėtų tęsti darbą siekiant sukurti kitus nei BVP rodiklius, pagal kuriuos būtų stebima ekonomikos pažanga ir kurie papildytų BVP rodiklį. Galimybė užtikrinti skaidrias ir tvarias investicijas priklauso nuo tinkamo ekologiškų prekių įvertinimo. Kad priimant sprendimus dėl politikos ir investicijų būtų galima remtis išsamesne informacija, reikės dėti daugiau pastangų mūsų ekosistemų vertei ir jų išteklių eikvojimo kainai nustatyti, kartu numatant atitinkamas paskatas. Reikės intensyviau dirbti plėtojant aplinkos sąskaitų sistemą, įskaitant fizines ir pinigines gamtinio kapitalo ir ekosistemų funkcijų sąskaitas. Šiais veiksmais atsižvelgiama į Rio+20 išvadas, kuriose pripažįstamas poreikis greita bendrojo vidaus produkto rodiklio papildomai parengti platesnio masto priemonės, skirtas pažangai gerovės ir tvarumo srityje įvertinti.
82. Siekiant užtikrinti investicijas aplinkos ir klimato kaitos politikos srityje ir nustatyti teisingas kainas, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:
- (a) aplinkos ir klimato kaitos politikos tikslai būtų pasiekti ekonomiškai efektyviu būdu ir jiems įgyvendinti būtų numatyta pakankamai lėšų;
 - (b) privatusis sektorius finansuotų daugiau su aplinka ir klimatu susijusių išlaidų.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) palaipsniui panaikinti aplinkai kenksmingas subsidijas, daugiau naudoti rinkos priemonės, įskaitant apmokestinimą, kainų ir mokesčių nustatymą, ir plėsti ekologiškų prekių ir paslaugų rinkas, tinkamai atsižvelgiant į bet kokią neigiamą socialinį poveikį;
- (b) sudaryti geresnes sąlygas pasinaudoti inovacinėmis finansinėmis priemonėmis ir ekologinėms inovacijoms skirtu finansavimu;
- (c) tinkamai įtraukti aplinkos ir klimato prioritetus į politikos sritis, siekiant remti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą;
- (d) stengtis užtikrinti, kad būtų visapusiškai ir veiksmingai naudojamosi aplinkos veiksams skirtu Sąjungos finansavimu, be kita ko, gerokai padidinant lėšų panaudojimo pagal Sąjungos 2014–2020 m. daugiametę finansinę programą lygį programos pradžioje ir bent 20 % biudžeto skiriant klimato kaitai švelninti ir prie jos prisitaikyti, tuo tikslu integruoti veiksmus klimato kaitos srityje į

kitas politikos sritis ir susieti su aiškiais lyginamaisiais rodikliais, tikslų nustatymu, stebėseną ir ataskaitų teikimu;

- (e) iki 2014 m. parengti ir taikyti su aplinka susijusių ES biudžeto išlaidų stebėjimo ir ataskaitų teikimo sistemą, visų pirma klimato kaitos ir biologinės įvairovės srityse;
- (f) su aplinka ir klimatu susijusius klausimus integruoti į Europos semestro procesą, kai tai aktualu atskirų valstybių narių tvaraus augimo perspektyvoms ir atitinka konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų tikslus;
- (g) sukurti ir taikyti alternatyvius (kitus nei BVP) rodiklius, kurie papildytų BVP rodiklį, siekiant stebėti, ar mūsų pažanga tvari, ir tęsti darbą, kurio tikslas – integruoti ekonominius rodiklius ir aplinkos bei socialinius rodiklius, įskaitant gamtinio kapitalo apskaitą.

7 prioritetas: didinti aplinkos aspektų integraciją ir politikos nuoseklumą

83. Nors integruoti aplinkos apsaugos klausimus į kitas ES politikos ir veiklos sritis Sutartyje reikalaujama nuo 1997 m., bendra dabartinė Europos aplinkos būklė rodo, kad iki šios padaryta pažanga (nors kai kuriose srityse pagirtina) nepakankama, kad būtų galima pakeisti visas neigiamas tendencijas. Daugeliui iš prioritetinių šios programos tikslų pasiekti reikės dar veiksmingiau integruoti aplinkos ir klimato klausimus į kitas politikos sritis, taip pat taikyti nuoseklesnius suderintus politikos metodus, teikiančius įvairialypę naudą. Tai turėtų padėti užtikrinti, kad sudėtingi kompromisai būtų sprendžiami kuo anksčiau, o ne įgyvendinimo etape, ir kad būtų galima veiksmingiau mažinti neišvengiamą poveikį. Strateginio aplinkos vertinimo direktyva⁶⁹ ir Poveikio aplinkai vertinimo direktyva⁷⁰, jei taikomos teisingai, yra veiksmingos priemonės užtikrinti, kad į planus, programas ir projektus būtų įtraukiami aplinkos apsaugos reikalavimai. Vietos ir regioninėms valdžios institucijoms, kurios paprastai atsako už sprendimus dėl žemės ir jūrų teritorijų naudojimo, tenka labai svarbus vaidmuo vertinant poveikį aplinkai ir saugant, tausojant ir puoselėjant gamtinį kapitalą, taip pat siekiant užtikrinti didesnę atsparumą klimato kaitos poveikiui ir gaivalinėms nelaimėms.
84. Numatoma energijos ir transporto tinklų, įskaitant infrastruktūrą atviroje jūroje, plėtra turės būti suderinama su gamtos apsaugos ir prisitaikymo prie klimato kaitos poreikiais ir įsipareigojimais. Žaliosios infrastruktūros įtraukimas į susijusius planus ir programas gali padėti įveikti buveinių fragmentaciją ir išsaugoti ar atkurti ekologinius ryšius, padidinti ekosistemos atsparumą ir taip užtikrinti nenutrūkstamas ekosistemų funkcijas, įskaitant anglies dioksido sekvestraciją ir prisitaikymą prie klimato kaitos, kartu užtikrinant sveikesnę aplinką ir laisvalaikio leidimo vietas žmonėms.
85. Šioje programoje numatyti tam tikri prioritetiniai integracijos skatinimo tikslai. Į savo pasiūlymus dėl BŽŪP, BŽP, transeuropinių tinklų (TEN) ir sanglaudos

⁶⁹ Direktyva 2001/42/EB, OL L 197, 2001 7 21.

⁷⁰ Direktyva 85/337/EEB, OL L 175, 1985 7 5.

politikos reformų Komisija įtraukė priemones, kuriomis siekiama toliau remti aplinkos aspektų integraciją ir aplinkos tvarumą. Kad ši programa būtų sėkminga, veikla šiose politikos srityse ir toliau turėtų padėti pasiekti su aplinka susijusius tikslus ir uždavinius. Panašiai pastangos, kurių pirminė paskirtis – gerinti aplinką, turėtų būti planuojamos taip, kad teiktų naudą ir kitoms politikos sritims, kai tai įmanoma. Pavyzdžiui, pastangos atkurti ekosistemas gali būti nukreiptos į naudos buveinėms ir rūšims siekimą ir anglies dioksido sekvestraciją, tačiau kartu jomis gali būti geriau užtikrinamos ekosistemų funkcijos, būtinos daugeliui ekonomikos sektorių, kaip antai apdulkinimas ar vandens valymas žemės ūkyje, taip pat darbo vietų kūrimas.

86. Siekiant geriau integruoti aplinkos aspektus ir didinti politikos nuoseklumą, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:

- (a) atskirų sektorių politika ES ir valstybėse narėse būtų rengiama ir įgyvendinama taip, kad būtų padedama siekti atitinkamų su aplinka ir klimatu susijusių tikslų ir uždavinių.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) įtraukti su aplinka ir klimatu susijusias sąlygas ir paskatas į ES ir valstybių narių politikos iniciatyvas, įskaitant esamos politikos peržiūras ir reformas, taip pat naujas iniciatyvas;
- (b) atlikti sisteminius *ex ante* ES ir valstybių narių politikos iniciatyvų poveikio aplinkai ir socialinio bei ekonominio poveikio vertinimus, siekiant užtikrinti tų iniciatyvų nuoseklumą ir veiksmingumą.

VIETOS, REGIONINIŲ IR PASAULINIŲ UŽDAVINIŲ SPRENDIMAS

8 prioritetinis tikslas: didinti ES miestų tvarumą

87. ES teritorija tankiai apgyvendinta ir tikėtina, kad 2020 m. 80 % ES gyventojų gyvens miestuose arba priemiesčiuose. Miesto aplinkos būklė darys tiesioginę įtaką gyvenimo kokybei. Miestų poveikis aplinkai taip pat peržengia fizinės miestų ribas, nes galimybės patenkinti miesto gyventojų maisto, energijos, vietos, išteklių ir atliekų tvarkymo poreikius labai priklauso nuo priemiesčių ir kaimo regionų.

88. Daugeliui miestų kyla tos pačios pagrindinės aplinkos problemos, įskaitant blogą oro kokybę, didelį triukšmo lygį, išmetamąsias ŠESD, vandens trūkumą, potvynius ir audras, užterštas teritorijas, apleistas pramonines teritorijas ir atliekas. Nepaisant to, ES miestai – miestų tvarumo pavyzdys, jie dažnai pirmauja kuriant inovacinius aplinkos problemų sprendimus⁷¹. Vis daugiau Europos miestų savo plėtros strategijose daug dėmesio skiria aplinkos tvarumui.

⁷¹ Žr., pavyzdžiui, ataskaitą „Ateities miestai“ (Europos Komisija, 2011 m.) ir TDD(2012) 101.

89. Tiek miestuose, tiek kaimuose gyvenantiems ES piliečiams naudingos įvairios ES politikos kryptys ir iniciatyvos, kuriomis remiama tvari miesto teritorijų plėtra. Tačiau tam reikia veiksmingai ir našiai koordinuoti veiksmus, vykdomus skirtingais administracijos lygiais, ir įvairių administracinių įstaigų veiksmus ir nuolat įtraukti regionines ir vietos valdžios institucijas į politikos, turinčios įtakos miesto aplinkos kokybei, planavimą, formavimą ir įgyvendinimą. Nacionalinio ir regioninio lygmens geresnio koordinavimo mechanizmai, pasiūlyti pagal kito finansavimo laikotarpio Bendrą strateginę programą, ir sukurta „Miestų plėtros platforma“⁷² padėtų visa tai užtikrinti, taip pat paskatintų daugiau suinteresuotųjų asmenų grupių ir plačiąją visuomenę dalyvauti priimant jiems įtakos turinčius sprendimus. Vietos ir regioninės valdžios institucijoms taip pat bus naudinga tolesnė pažanga kuriant priemones, kuriomis siekiama racionalizuoti aplinkos duomenų rinkimą ir valdymą ir palengvinti keitimąsi informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais, taip pat pastangos geriau įgyvendinti aplinkos teisės aktus Sąjungos, nacionaliniu ir vietos mastu⁷³. Tai atitinka aukščiausiojo lygio susitikime Rio+20 priimtą įsipareigojimą remti integruotus tvarių miestų ir gyvenviečių planavimo, statybos ir valdymo metodus. Integruoti miestų erdvinio planavimo metodai, kuriuos taikant visapusiškai atsižvelgiama į ilgalaikius aplinkos tikslus ir ekonominius bei socialinius uždavinius, yra būtini siekiant užtikrinti, kad miestų bendruomenių gyvenimo ir darbo aplinka būtų tvari, veiksminga ir sveika.
90. ES turėtų toliau skatinti ir, kai tinka, plėsti esamas iniciatyvas, kurias įgyvendinant remiamos inovacijos ir geriausia praktika miestuose, miestų tinklų kūrimas ir informacijos mainai ir miestai skatinami rodyti pavyzdį tvarios miestų plėtros srityje⁷⁴. ES institucijos ir valstybės narės turėtų padėti ir skatinti naudoti ES fondų lėšas, teikiamas pagal sanglaudos politiką, ir kitas lėšas, kuriomis remiamos miestų pastangos augti tvariai, didinti informuotumą ir skatinti vietos subjektų dalyvavimą⁷⁵. Parengus miestų tvarumo kriterijų rinkinį ir dėl jo susitarus, būtų sukurtas bendras tokių iniciatyvų pagrindas ir būtų skatinamas nuoseklus ir integruotas tvarios miestų plėtros metodas.
91. Siekiant didinti ES miestų tvarumą, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:
- (a) dauguma ES miestų įgyvendintų tvaraus miestų planavimo ir projektavimo politiką.
- Tam pirmiausia būtina:
- (a) apibrėžti miestų aplinkosauginio veiksmingumo vertinimo kriterijų rinkinį ir dėl jo susitarti, atsižvelgiant į ekonominį ir socialinį poveikį;

⁷² COM(2011) 615, OL C 37, 2012 2 10.

⁷³ Pavyzdžiui, Europos vandens informacinė sistema (WISE), Europos biologinės įvairovės informacinė sistema (BISE) ir Europos prisitaikymo prie klimato kaitos platforma (CLIMATE-ADAPT).

⁷⁴ Tarp pavyzdžių – Europos inovacijų partnerystė „Pažangieji miestai ir bendruomenės“ (C(2012) 4701), Europos žaliosios sostinės apdovanojimas ir mokslinių tyrimų bendro programavimo iniciatyva „Miestų Europa“.

⁷⁵ Komisija pasiūlė bent 5 % Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) lėšų kiekvienoje valstybėje narėje skirti integruotos tvarios miestų plėtros finansavimui.

- (b) užtikrinti, kad miestai turėtų informacijos apie miestų tvarumo didinimo priemonių finansavimą ir galimybę tokį finansavimą gauti.

9 prioritetas: didinti ES veiksmų efektyvumą sprendžiant regioninius ir pasaulinius aplinkos ir klimato uždavinius

92. Aplinkos tvarumas – svarbi skurdo mažinimo ir gyvenimo kokybės bei ekonomikos augimo užtikrinimo sąlyga⁷⁶. Konferencijoje Rio+20 pasaulio lyderiai atnaujino įsipareigojimą siekti tvaraus vystymosi ir pripažino, kad integracinė ekologiška ekonomika yra svarbi priemonė siekti tvaraus vystymosi, taip pat pripažino lemiamą sveikos aplinkos vaidmenį užtikrinant aprūpinimą maistu ir mažinant skurdą. Atsižvelgiant į didėjantį gyventojų skaičių vis labiau urbanizuotame pasaulyje, sprendžiant šiuos uždavinius taip pat reikės imtis veiksmų dėl vandens, jūrų, tvaraus žemės ir ekosistemų naudojimo, efektyvaus išteklių naudojimo (visų pirma atliekų), tvarios energijos ir klimato kaitos, be kita ko, laipsniškai atsisakant iškastinio kuro subsidijų. Šiems uždaviniams įgyvendinti vietos, nacionaliniu ir Sąjungos lygmeniu reikės konkrečioms tikslams pritaikytų metodų, taip pat tvirto įsipareigojimo prisidėti prie tarptautinių pastangų kuriant sprendimus, kurie padėtų užtikrinti tvarų vystymąsi pasaulyje.
93. Į Rio+20 išvadas reikės atsižvelgti nustatant Sąjungos ir jos valstybių narių vidaus ir išorės politikos prioritetus. Sąjunga taip pat turėtų padėti kurti aukšto lygio politinį forumą, kuris palaipsniui pakeis Tvaraus vystymosi komisiją ir kuris stebės, kaip įgyvendinami Rio+20 rezultatai.
94. Daugelį iš šioje programoje nustatytų prioritetinių tikslų galima visiškai pasiekti tik laikantis visuotinio požiūrio ir bendradarbiaujant su šalimis partnerėmis. Todėl Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų dalyvauti atitinkamuose tarptautiniuose, regioniniuose ir dvišaliuose procesuose, o jų veiksmai turėtų būti ryžtingi, sutelkti, vieningi ir nuoseklūs. Jos ir toliau turėtų remti veiksmingą, taisyklėmis pagrįstą pasaulinės aplinkos politikos sistemą, kurią papildytų veiksmingesnis strateginis požiūris, pagal kurį dvišalis ir regioninis politinis dialogas ir bendradarbiavimas būtų orientuojamas į Sąjungos strateginius partnerius⁷⁷, šalis kandidates ir kaimynines šalis, taip pat atitinkamas besivystančias šalis, numatant pakankamą finansavimą.
95. Programos apimamas laikotarpis atitinka pagrindinius tarptautinės klimato, biologinės įvairovės ir cheminių medžiagų politikos etapus. Kad 2°C riba nebūtų viršyta, iki 2050 m. išmetamųjų ŠESD kiekį visame pasaulyje reikia sumažinti bent 50 %, palyginti su 1990 m. kiekiu. Tačiau Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių iki 2020 m. įsipareigotas sumažinti ŠESD kiekis per pusę mažesnis, nei būtina⁷⁸. Jei nebus imtasi ryžtingesnių visuotinių veiksmų, klimato kaitos pažaboti greičiausiai nepavyks. Net pagal geriausią įmanomą scenarijų neišvengiamas klimato kaitos poveikis šalims vis didės dėl ankstesnio laikotarpio išmetamųjų ŠESD kiekio ir jos turės parengti prisitaikymo prie klimato kaitos

⁷⁶ Žmogaus socialinės raidos ataskaita (JTVP, 2011 m.).

⁷⁷ Brazilija, Kanada, Kinija, Indija, Japonija, Meksika, Rusija, Pietų Afrika, Pietų Korėja, Jungtinės Amerikos Valstijos ir kitos G20 šalys (t. y. Argentina, Australija, Indonezija, Saudo Arabija ir Turkija).

⁷⁸ „Atotrūkio išmetamųjų teršalų srityje šalinimas“ (Jungtinių Tautų aplinkos programa, 2011 m.).

strategijas. Remiantis Durbano efektyvesnių veiksmų platforma, iki 2015 m. turi būti parengtas išsamus ir tvirtas visiems privalomas susitarimas, kurį numatoma taikyti nuo 2020 m. ES ir toliau aktyviai dalyvaus šiame procese, taip pat diskusijose apie tai, kaip sumažinti atotrūkį tarp išsivysčiusių ir besivystančių šalių dabar prisiimtų įsipareigojimų mažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir būtinų veiksmų, kad išmetamųjų teršalų mažinimo perspektyva atitiktų 2°C tikslą. Tolesni veiksmai, susiję su Rio+20 įsipareigojimais, turėtų padėti sumažinti išmetamųjų ŠESD kiekį ir taip padėti kovoti su klimato kaita. Kartu ES turėtų tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą su strateginiais partneriais klimato kaitos srityje ir imtis tolesnių veiksmų, kad integruotų aplinkos ir klimato klausimus į savo vystymosi politiką.

96. Visuotinius biologinės įvairovės tikslus⁷⁹ pagal Biologinės įvairovės konvenciją (BĮK) būtina įgyvendinti iki 2020 m. – tai leis sustabdyti ir galiausiai pakeisti biologinės įvairovės nykimo tendenciją visame pasaulyje. ES tinkamai prisidės prie šių pastangų, visų pirma įvykdys įsipareigojimą iki 2015 m. dvigubai padidinti su biologine įvairove susijusį finansavimą besivystančioms šalims ir šį finansavimo lygį išlaikyti iki 2020 m.⁸⁰. Jau nustatytas pasaulinis cheminių medžiagų keliamos rizikos valdymo tikslas, kurį reikia pasiekti iki 2020 m. ES ir toliau aktyviai ir konstruktyviai dalyvaus šiuose procesuose ir padės pasiekti nustatytus tikslus.
97. Daugiašaliuose aplinkosaugos susitarimuose ES dalyvavo labai sėkmingai, nors kai kurios valstybės narės dar neratifikavo pagrindinių susitarimų. Tai turi neigiamos įtakos ES patikimumui atitinkamose derybose. Valstybės narės ir ES turėtų užtikrinti, kad visi daugiašaliai aplinkosaugos susitarimai, kuriuos jos yra pasirašiusios, būtų laiku ratifikuoti.
98. ES, kurios rinka – viena iš didžiausių pasaulyje, turėtų pasinaudoti savo įtaka, kad paskatintų viso pasaulio gamtos išteklių tausojimo politiką ir metodus. Tai galima padaryti keičiant vartojimo ir gamybos modelius, taip pat užtikrinant, kad prekybos ir vidaus rinkos politika padėtų siekti aplinkos ir klimato tikslų ir skatintų kitas šalis tobulinti savo aplinkos apsaugos reguliavimo sistemas ir standartus ir užtikrinti jų vykdymą. ES ir toliau remis tvarų vystymąsi, derėdamasi dėl specialių nuostatų tarptautiniuose prekybos susitarimuose ir tas nuostatas įgyvendindama, ir turėtų apsvarstyti kitas politikos galimybes mažinti ES vartojimo poveikį ES nepriklausančių šalių aplinkai. Tokios politikos galimybės pavyzdys – dvišalės Miškų teisės aktų vykdymo, miškų valdymo ir prekybos mediena (FLEGT) partnerystės, sudarančios pagrindą užtikrinti, kad iš šalių partnerių į ES rinką patektų tik teisėtai paruošta mediena.
99. ES ir toliau turėtų skatinti aplinką tausojančią verslo praktiką. Nauji įpareigojimai pagal ES atsakingo verslo iniciatyvą⁸¹ į biržos sąrašus įtrauktoms ir didelėms į biržos sąrašus neįtrauktoms kasybos ir neliestų miškų medienos ruošos bendrovėms teikti ataskaitas apie mokėjimus valdžios institucijoms užtikrins daugiau skaidrumo ir didesnę atskaitomybę gamtos išteklių eksploatavimo srityje. Kaip pirmaujanti ekologiškų prekių ir paslaugų teikėja, ES turėtų remti pasaulinius „žaliuosius“

⁷⁹ BĮK 2011–2020 m. strateginis planas dėl biologinės įvairovės.

⁸⁰ BĮK sprendimas XI/4.

⁸¹ Pasiūlymai peržiūrėti Skaidrumo direktyvą (COM(2011) 683) ir Apskaitos direktyvas (COM(2011) 684).

standartus, laisvą prekybą ekologiškomis prekėmis ir paslaugomis, tolesnį aplinkai ir klimatui nekenksmingų technologijų diegimą, investicijų ir intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir tarptautinius geriausios praktikos mainus.

100. Siekiant didinti ES veiksmų efektyvumą sprendžiant regioninius ir pasaulinius aplinkos ir klimato uždavinius, programa užtikrinama, kad iki 2020 m.:

- (a) Rio+20 išvados būtų visiškai integruotos į ES išorės politikos sritis, o ES veiksmingai prisidėtų prie pasaulinių pastangų įgyvendinti sutartus įsipareigojimus, įskaitant įsipareigojimus pagal Rio de Žaneiro konvencijas;
- (b) ES veiksmingai remtų nacionalines, regionines ir tarptautines pastangas spręsti aplinkos ir klimato uždavinius ir užtikrinti tvarų vystymąsi;
- (c) būtų sumažintas ES vartojimo poveikis aplinkai ES nepriklausančiose šalyse.

Tam pirmiausia būtina:

- (a) dirbti siekiant priimti tvaraus vystymosi tikslus, kurie: a) apima integracinės ekologiškos ekonomikos prioritetines sritis ir platesnius tvaraus vystymosi uždavinius, kaip antai energija, vanduo, aprūpinimas maistu, vandenynai ir tvarus vartojimas bei gamyba, taip pat visiems sektoriams svarbūs klausimai, pavyzdžiui, lygybė, socialinė įtrauktis, deramas darbas, teisinės valstybės principai ir geras valdymas; b) yra visuotinai taikomi ir apima visas tris tvaraus vystymosi sritis; c) yra papildyti konkrečiais tikslais ir rodikliais ir pagal juos vertinami; ir d) yra suderinti su vystymosi po 2015 m. principais bei į juos integruoti, taip pat jais remiami veiksmai klimato kaita srityje;
- (b) dirbti siekiant sukurti veiksmingesnę JT tvaraus vystymosi struktūrą, tuo tikslu stiprinti Jungtinių Tautų aplinkos programą (UNEP), atsižvelgiant į Rio+20 išvadas, ir kartu toliau dėti pastangas, kad UNEP būtų suteiktas JT agentūros statusas, taip pat remti nuolatines pastangas didinti daugiašalių aplinkosaugos susitarimų sinergiją;
- (c) didinti įvairių finansavimo šaltinių, įskaitant apmokestinimą ir vidaus išteklių telkimą, privačias investicijas, naujus ir inovacinius šaltinius, poveikį ir suteikti galimybes pasinaudoti parama vystymuisi siekiant pritraukti tuos kitus finansavimo šaltinius pagal Rio de Žaneiro nustatytą tvaraus vystymosi finansavimo strategiją ir įgyvendinant pačios ES politiką, įskaitant tarptautinius įsipareigojimus dėl klimato ir biologinės įvairovės sričių finansavimo;
- (d) strategiškiau bendradarbiauti su šalimis partnerėmis. Daugiausia dėmesio bendradarbiaujant reikėtų skirti: 1) su strateginiais partneriais – geriausios praktikos įgyvendinant vidaus aplinkos politiką ir teisės aktus skatinimui ir konvergencijai daugiašalėse aplinkosaugos derybose; 2) su Europos kaimynystės politikos šalimis – laipsniškai konvergencijai su pagrindine ES aplinkos ir klimato politika ir teisės aktais ir pastangoms stiprinti bendradarbiavimą siekiant spręsti regioninius aplinkos ir klimato uždavinius; 3) su besivystančiomis šalimis – paramai jų pastangoms saugoti aplinką, kovoti su klimato kaita ir mažinti gaivalines nelaimes, taip pat įgyvendinti tarptautinius įsipareigojimus aplinkos srityje, prisidedant prie skurdo mažinimo ir tvaraus vystymosi;

- (e) nuosekliau, aktyviau ir veiksmingiau dalyvauti daugiašaliuose aplinkosaugos procesuose, įskaitant JTBBKK, BĮK ir su cheminėmis medžiagomis susijusias konvencijas, taip pat kituose svarbiuose forumuose, tokiuose kaip Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija ir Tarptautinė jūrų organizacija, siekiant užtikrinti, kad būtų įvykdyti 2020 m. ES ir pasaulinio lygmens įsipareigojimai, ir susitarti dėl tarptautinių veiksmų po 2020 m.;
- (f) gerokai anksčiau nei 2020 m. ratifikuoti visus pagrindinius daugiašalius aplinkosaugos susitarimus;
- (g) pasauliniame kontekste įvertinti ES maisto ir ne maisto prekių vartojimo poveikį aplinkai ir galimą atsaką.

PAŽANGOS STEBĖJIMAS

101. Komisija užtikrins, kad programos įgyvendinimo pažanga būtų stebima vykdant nuolatinę strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo stebėseną. Iki 2020 m. bus atliktas programos vertinimas, visų pirma remiantis Europos aplinkos agentūros (EAA) Europos aplinkos padėties ataskaita.
102. Rodikliai, naudojami prioritetinių tikslų įgyvendinimo pažangai stebėti, apima rodiklius, kuriuos EAA naudoja aplinkos būklei stebėti ir esamų su aplinka ir klimatu susijusių tikslų ir teisės aktų, įskaitant klimato ir energijos tikslus, biologinės įvairovės tikslus ir efektyvaus išteklių naudojimo pagrindinius etapus, įgyvendinimui stebėti. Bendradarbiaujant su suinteresuotosiomis šalimis ir įgyvendinant Efektyvaus išteklių naudojimo Europos planą, bus parengti papildomi rodikliai, kurie padės įvertinti bendrą pažangą pereinant prie efektyvaus išteklių naudojimo ekonomikos ir visuomenės ir jos indėlį užtikrinant klestėjimą ir gerovę.